

Foaia Diecezană

PERIODIC DE CULTURĂ ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ
EDITAT DE EPISCOPIA CARANSEBEŞULUI

SERIE NOUĂ, Anul VII, Nr. 5–6 (75–76), Mai–Iunie 2 0 0 1
ISSN 1223–9461

Fondată în 1886
Episcop
IOAN POPASU

SFÂNTA EVANGHELIE DUPĂ IOAN, Cap. 17

Rugăciunea lui Iisus pentru Sine, pentru apostoli şi pentru toţi credincioşii

1. Acestea a vorbit Iisus şi, ridicând ochii Săi la cer, a zis: Părinte, a venit ceasul! Preaslăveşte pe Fiul Tău, ca şi Fiul să Te preaslăvească.

2. Precum I-ai dat stăpânire peste tot trupul, ca să dea viaţă veşnică tuturor acelora pe care Tu i-ai dat Lui.

3. Şi aceasta este viaţa veşnică: Să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, şi pe Iisus Hristos pe Care L-ai trimis.

4. Eu Te-am preaslăvit pe Tine pe pământ; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârşit.

5. Şi acum, preaslăveşte-Mă Tu, Părinte, la Tine Însuţi, cu slava pe care am avut-o la Tine, mai înainte de a fi lumea.

6. Arătat-am numele Tău oamenilor pe care Mi i-ai dat Mie din lume. Ai Tăi erau şi Mie Mi i-ai dat şi cuvântul Tău l-au păzit.

7. Acum au cunoscut că toate câte Mi-ai dat sunt de la Tine;

8. Pentru că cuvintele pe care Mi le-ai dat le-am dat lor, iar ei le-au primit şi au cunoscut cu adevărat că de la Tine am ieşit, şi au crezut că Tu M-ai trimis.

9. Eu pentru aceştia Mă rog; nu pentru lume Mă rog, ci pentru cei pe care Mi i-ai dat, că ai Tăi sunt.

10. Şi toate ale Mele sunt ale Tale, şi ale Tale sunt ale Mele şi M-am preaslăvit întru ei.

11. Şi Eu nu mai sunt în lume, iar ei în lume sunt şi Eu vin la Tine. Părinte Sfinte, păzeşte-i în numele Tău, în care Mi i-ai dat, ca să fie una precum suntem şi Noi.

12. Când eram cu ei în lume, Eu îi păzeam în numele Tău, pe cei ce Mi i-ai dat; şi i-am păzit şi n-a pierit nici unul dintre ei, decât fiul pierzării, ca să se împlinească Scriptura.

13. Iar acum, vin la Tine şi acestea le grăiesc în lume, ca să fie deplină bucuria Mea în ei.

14. Eu le-am dat cuvântul Tău şi lumea i-a urât, pentru că nu sunt din lume, precum Eu nu sunt din lume.

15. Nu Mă rog ca să-i iei din lume, ci ca să-i păzeşti pe ei de cel viclean.

16. Ei nu sunt din lume, precum nici Eu nu sunt din lume.

17. Sfinţeşte-i pe ei întru adevărul Tău; cuvântul Tău este adevărul.

18. Precum M-ai trimis pe Mine în lume, şi Eu i-am trimis pe ei în lume.

19. Pentru ei Eu Mă sfinţesc pe Mine însumi, ca şi ei să fie sfinţiţi întru adevăr.

20. Dar nu numai pentru aceştia Mă rog, ci şi pentru cei ce vor crede în Mine, prin cuvântul lor,

21. Ca toţi să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine şi Eu întru Tine, aşa şi aceştia în Noi să fie una, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis.

22. Şi slava pe care Tu Mi-ai dat-o, le-am dat-o lor, ca să fie una, precum Noi una suntem:

23. Eu întru ei şi Tu întru Mine, ca ei să fie desăvârşiţi întru unime, şi să cunoască lumea că Tu M-ai trimis şi că i-ai iubit pe ei, precum M-ai iubit pe Mine.

24. Părinte, voiesc ca, unde sunt Eu, să fie împreună cu Mine şi aceia pe care Mi i-ai dat, ca să vadă slava Mea pe care Mi-ai dat-o, pentru că Tu M-ai iubit pe Mine mai înainte de întemeierea lumii.

25. Părinte drepte, lumea pe Tine nu Te-a cunoscut, dar Eu Te-am cunoscut, şi aceştia au cunoscut că Tu M-ai trimis.

26. Şi le-am făcut cunoscut numele Tău şi-l voi face cunoscut, ca iubirea cu Care M-ai iubit Tu să fie în ei şi Eu în ei.

Colectivul redacţional:

Preşedinte: – **P.S. Dr. LAURENŢIU STREZA, Episcopul Caransebeşului**
Consilier editorial: – Prof. Daniel Aron Alic
Membri: – Prot. Dr. Vasile Petrica
– Pr. Prof. Dr. Sorin Cosma
– Pr. Prof. Drd. Ionel Popescu
– Pr. Teodor Dănuţ Coste
Tehnoredactor: – ing. Cristian Frenţiu

Tehnoredactare computerizată şi tipărire:
TIPOGRAFIA DIECEZANĂ
1650 – CARANSEBEŞ
Str. Mihai Viteazul nr. 11
tel.: 055/516412, fax: 055/516402
e-mail: episcop@cs.ro

SFÂNTA ȘI DUMNEZEIASCA LITURGHIE

– VI –

11. Participarea copiilor la Sfânta Liturghie

Despre copii, Mântuitorul Însuşi a spus ucenicilor Săi: *„Lăsaţi copiii şi nu-i opriţi să vină la Mine, că a unora ca aceştia este împărăţia cerurilor"* (**Matei** 19, 14); *„Adevăr vă spun: Cel ce nu va primi împărăţia lui Dumnezeu ca un copil, nu va intra în ea"* (**Marcu** 10, 15). Nevinovăţia şi curăţia lor sufletească ne sunt oferite ca modele şi condiţii pentru dobândirea împărăţiei cerurilor. Participarea lor la Sfânta Liturghie este necesară şi benefică, ei fiind primii care au acces la Sfânta Împărtăşanie, prin care se unesc din nou cu Hristos, pentru creşterea şi sporirea lor în viaţa cea nouă, dobândită prin Tainele de iniţiere creştină: prin lucrarea sfinţitoare a Bisericii, pruncii s-au *născut din nou*, *„din apă şi din Duh"* (**Ioan** 3, 5), în viaţa în Hristos, prin Sfântul Botez; s-au *întărit* în această viaţă, prin *„pecetea darului Duhului Sfânt"*, în taina Mirungerii şi s-au *unit cu Hristos*, prin Sfânta Euharistie. De aceea, periodic şi cât mai des, trebuie aduşi la împărtăşire toţi pruncii, de la cei mai mici şi până la cei mai mari, care se vor obişnui astfel şi cu Taina Spovedaniei, de la vârsta la care au săvârşit conştient păcate.

În acelaşi timp, pruncii pot aduce cea mai curată şi mai sinceră *laudă* lui Dumnezeu, îmblânzind mila Sa faţă de noi, păcătoşii. Cuvintele de laudă *„Osana Fiul lui David!"* au fost aduse Mântuitorului de prunci în templu, supărând pe arhierei şi cărturari, cărora, ca Fiu al lui Dumnezeu, le răspunde prin cuvintele de mustrare: *„Oare niciodată n-aţi citit (**Ps.** 8, 3) că din gura pruncilor şi a celor ce sug Ţi-ai pregătit laudă?"* (**Matei** 21, 15–16)

Obişnuinţa copiilor de mici cu slujbele Bisericii va influenţa mult asupra educaţiei lor, în formarea caracterului religios-moral, prin dobândirea şi mai ales prin punerea în practică a cunoştinţelor religioase şi morale, care vor întregi pe cele primite teoretic la ora de religie din şcoală. Chiar la vârsta la care noi îi considerăm neastâmpăraţi şi nerăbdători, cultul divin, şi în special Sfânta Liturghie, va influenţa întreaga lor fiinţă, ajutând actul educaţional al părinţilor. Copiii, duşi la biserică de mici, vor fi nu numai cuminţi şi iubitori de Dumnezeu, ci şi împlinitori ai binelui ceresc pe pământ şi iubitori ai frumosului divin, în toată deplinătatea lui. Părinţii care îşi vor duce cu ei copiii la biserică vor fi scutiţi de durerea apărării lor în sălile tribunalelor şi de vizitarea lor în penitenciare!

Din dorinţa de a se oferi ceva în plus, în mod special copiilor, s-au făcut diferite experimente de liturghii separate, săvârşite chiar în aceeaşi biserică, înaintea Liturghiei duminicale, cu simpla motivaţie că aceasta poate să fie o lecţie catehetică practică. S-a încercat formal, în unele cazuri, evitarea *binaţiei liturgice* prin tot felul de improvizaţii, cu mese volante în faţa sfântului altar, pierzându-se aproape întru totul elementul tainic al slujbei. Cu Liturghii improvizate, săvârşite în grabă, într-un timp limitat, pentru a lăsa loc Liturghiei obişnuite, fortuit ajungându-se chiar la *„mutilarea"* tainei, cu preoţi care vor fi obligaţi să facă două liturghii în aceeaşi zi, contrar tradiţiei canonice a Bisericii, nu vom face noi educaţie religios-morală tineretului.

Nici principiile canonice şi nici cele pastorale nu sunt respectate prin aceste Liturghii, separându-se copiii de membrii familiilor lor, cu care împreună vor câştiga *conştiinţa de enoriaş*, de credincios al acelei comunităţi eclesiale. Nerăbdarea copiilor nu constituie un argument nici pentru scurtarea *„fără frică"* a ritualului divin, nici pentru izolarea lor de comunitate, luând în considerare faptul că însuşi programul pedagogic cel mai scurt, din cadrul învăţământului şcolar, pentru cei mai mici elevi ajunge până la patru ore pe zi. Oare, la Sfânta Liturghie, care durează mult mai puţin, nu vor avea răbdare pruncii, dacă noi cei care îi conducem participăm *„cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste"*, iar această rânduială dumnezeiască este săvârşită cu evlavie, în mod corect şi complet de către sfinţiţii slujitori?

12. Mijlocirea *Acatistului* faţă de cea a *Sfintei Liturghii*

Mijlocirea pentru noi în cadrul Sfintei Liturghii o face, prin săvârşitorul văzut, Însuşi Mântuitorul, Care primeşte ofranda împreună cu

⇨

cererile noastre, oferindu-ne pe noi şi toate ale noastre nevoi şi necazuri jertfă Tatălui Ceresc. De aceea, *Sfânta Liturghie* ***nu poate fi înlocuită*** *cu nici o altă slujbă de mijlocire.*

Acatistul este un imn de laudă, adus Mântuitorului, Maicii Domnului sau sfinţilor, alcătuit din 13 condace şi 12 icoase şi o rugăciune finală de implorarea ajutorului divin şi de chemare ca mijlocitori pentru noi a celor cărora li se adresează aceste alcătuiri liturgice. La impunerea Acatistului în viaţa religioasă şi spirituală a credincioşilor, uneori exagerat, în detrimentul Sfintei Liturghii (unii spun o să dau un Acatist, nu o Sfântă Liturghie!), au contribuit mai mulţi factori, obiectivi sau subiectivi, cum sunt:

— caracterul specific al acestei rânduieli stăruitoare, la care se impune o anumită poziţie corporală de adâncă smerenie şi pietate, în tot timpul acatistului, neputându-se şedea (α–καθιζ);

— se poate săvârşi oricând, în orice zi şi la orice oră, fără nici o condiţie prealabilă, cum avem la Sfânta Liturghie;

— frumuseţea poetică a imnului, pomenirile excesive de nume şi doleanţe, cât şi alte foloase, pot fi unele motivaţii subiective ale introducerii acatistului în conştiinţa credinciosului, înaintea Sfintei Liturghii.

13. Mijlocirea Sfintei Liturghii pentru „vrăjmaşilor" noştri

Viaţa creştină trebuie să întruchipeze întru totul porunca desăvârşită a iubirii, adusă de Mântuitorul: *„Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc, ca să fiţi fiii Tatălui vostru Celui din ceruri..."* (***Matei*** 5, 44–45). După învăţătura şi experienţa Sfinţilor Părinţi, credinciosul adevărat trebuie să considere vrăjmaş al său numai pe diavolul, pe care Mântuitorul Însuşi l-a blestemat şi alungat la a treia ispitire din pustiul Iordanului, zicând: *„Mergi înapoia Mea, Satano..."* (***Matei*** 4, 10).

Faţă de semenii noştri care se pornesc cu ură şi vrăjmăşie asupra noastră, la Sfânta Liturghie ne rugăm: *„...**Întoarce**, ca un milostiv, vicleşugul tuturor vrăjmaşilor noştri în dragoste şi împăcare şi spre toată bunătatea, iar gândul lor spre Biserica Ta, **ca nu în răutăţile lor să piară**;...Cel ce Te-ai rugat pentru cei ce Te-au răstignit pe Tine, pe vrăjmaşii care ne supără întoarce-i de la răutatea lor către viaţa cea cu fapte bune, **ca să nu piară nici unul din pricina noastră**, ci toţi întru pocăinţă să ne mântuim"* (***Liturghier***, 2000, p. 413–414).

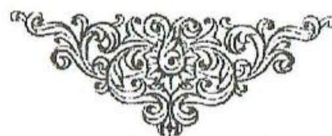
Răutatea pornită pe nedrept asupra altuia atrage după sine pedeapsa lui Dumnezeu, mai devreme sau mai târziu. Starea de ură şi duşmănie este ea însăşi o grea povară pentru cel ce o poartă, făcându-i rău şi acestuia. Chiar şi în cazul în care suferim pe nedrept vrăjmăşia altora, nu suntem noi cei care să ne facem dreptate, pentru că nu noi suntem puşi „judecători" asupra aproapelui, ci numai Dumnezeu (***Ps***. 7, 11 şi 9, 4). Răspunzând cu bine celui ce-ţi face rău îl vei putea întoarce pe vrăşmaşul tău de la calea pierzării, iar dacă nu va primi dragostea ta cărbuni aprinşi se vor pune asupra inimii lui.

14. Sfânta Liturghie duminicală şi cea din celelalte zile ale săptămânii

Sfânta Liturghie este întotdeauna aceeaşi în ceea ce priveşte desfăşurarea ritualului, semnificaţia sa mistică şi efectele ei sacramentale, indiferent dacă se săvârşeşte duminica, sărbătoarea sau într-o zi obişnuită.

Chiar dacă Liturghiile praznicelor şi ale sărbătorilor şi cele duminicale excelează prin *solemnitate*, determinată de antifoane şi cântări speciale şi întărită de măreţia evenimentului divin actualizat şi consacrat prin Jertfa euharistică, nu sunt lipsite de *tainicul* şi *intimitatea* Liturghiilor săvârşite în zilele de lucru din cadrul săptămânii. Sfânta Liturghie se săvârşeşte peste săptămână în *mănăstiri* şi *catedrale*, iar în *parohii* la cererea expresă a credincioşilor, ca mijlocirea cea mai puternică către Dumnezeu, adusă în semn de mulţumire pentru darurile primite de la El, dar şi pentru îndeplinirea celor de folos, pentru ajutorul şi ocrotirea divină în cazuri de neputinţă şi nevoi. Cei care solicită o astfel de mijlocire trebuie nu numai să ia parte la slujbă, dar şi să participe real prin împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Domnului, la Sfânta Liturghie.

✝ Dr. Laurenţiu Streza,
Episcopul Caransebeşului

Omul, între întuneric și lumină

Pr. Miron Mihăilescu

24 iunie 1998

Privegheați neîncetat

„*Eu v-am spus și n-ați fost atenți... Veți muri în păcatele voastre...*". Aș vrea să se sublinieze, bine de tot, valoarea celor spuse de către Mântuitorul... Să zăbovim asupra cuvintelor Sale și să ne punem în locul Lui, când a rostit cuvântul respectiv. Să mă întreb: oare ce va fi fost în inima Lui omenesc-dumnezeiască, atunci când a văzut că omenirea vine să-L prindă, în grădină, pe-ntuneric?! „*Iată, vine stăpânitorul întunericului!...*". Ce va fi gândit EL, rostind: „*acesta-i ceasul vostru: stăpânirea întunericului*". Zicem, câteodată: așa greu mi-a picat cutare vorbă sau situație, încât, parcă, mi s-a răsucit ceva în inimă... Cum i se va fi întors Lui, în inimă, ideea asta, că uite, *acum vă faceți de cap cu Mine (așa vi se pare)... Faceți acum un lucru fără control, irațional... Ce faceți?* Cât de trist va fi fost Mântuitorul uitându-se la cei a căror minte, de la EL o aveau... Iată cum își foloseau ei mintea! Cât de greu îi va fi fost Mântuitorului să constate nimicnicia omului, în câte un moment, când el gândește în voia lui, fără suport dumnezeiesc!

Vis-a-vis de aceste cuvinte, pline de amărăciune, ale Mântuitorului, să ne aducem aminte de altele: „*Iată, Eu cu voi sunt în toate zilele... Nu sunteți singuri, nici o clipă!*" Sau: „*Sunt ca Mirele, la nuntă, în mijlocul mesenilor...*" Mirele produce bucurie cu prezența lui, cu dragostea lui, pe care și-o sărbătorește acolo, dragoste declarată de el că este ca cea a lui Dumnezeu pentru oameni, tot așa de mare... Ce bine e să fii în preajma Mirelui, care a promis: „*Iată, Eu cu voi sunt!*" și, în contrast, ce oribil este să auzi: „*acesta-i ceasul vostru, al întunericului!*". Când a fost rostit: „*Cu voi sunt!*"— o spunea fericit (i se vedea, la starea aceasta fericită, când EL, cu oamenii, era la sfat, inima omului trăind luminos gândurile lui Dumnezeu, dimpreună cu EL gândite)... Ce stare minunată e aceea și ce stare oribilă când oamenii își fac de cap, fără ambianța prezenței lui Dumnezeu, fără control sau teamă că greșesc... Pe de o parte, deci, minunea stării cu Dumnezeu, la sfat, când inima e prinsă (cum trebuie să fie-n mod normal) în Duhul lui Dumnezeu și, pe de altă parte, urâciunea omului-neom, cu inima stăpânită de întuneric. Ce oribil când omul se află cu inima în întuneric și se simte încă și bine! Ce va fi gândit Mântuitorul, EL, care de aceea a venit, pentru a-l salva pe om din această nenorocită stare de gândire fără rațiune, să salveze mintea încât să nu macine întuneric, ci lumină?!... Cât îi vine de greu lui Dumnezeu să-l vadă pe om hrănindu-se cu întunericul! Ei se hrăneau de succesul că L-au prins... „*Nu ne mai scapă!*". Îi face impresia, întunericului, că-L stăpânește pe Dumnezeu, că L-a învins.

Evanghelistul Luca, descriind atitudinea Mântuitorului, menționează că, rugându-se EL, îi picurau sudorile ca picurii de sânge... Cu atâta zbuciumare se ruga, ca om, în fața problemei lui Dumnezeu ce-o are cu omul, problemă pe care EL avea s-o rezolve... „*Acum e stăpânirea întunericului*". Iată ce fac oamenii cu lumina dumnezeiască ce-o au la îndemână... o astupă! Ca și în amiaza mare, când L-au răstignit pe Mântuitorul! Striga mulțimea întărâtată de acești stăpânitori ai întunericului: „*Răstigniți-L!*" Era în plină lumină a zilei lui Dumnezeu, iar oamenii strigau: „*Astupă, Doamne, lumina, că nouă nu ne trebuiește!*"... Ce cugetare stranie se exprima în amiaza-mare a luminii lui Dumnezeu: „*Răstigniți-L!*" Se sileau să astupe lumina. Mântuitorul zisese că nimeni nu pune lumina sub obroc... nu face din ea întuneric... Oamenii au acționat pe invers și asta ne dă de gândit... Noi zicem, desigur: *nu noi am făcut, nu despre noi e vorba...* Pe mine, citind acestea, m-a săgetat la inimă o îndrăzneală și pun, acum, întrebare: *Oare nu avem, noi, de multe ori, momente, ceasuri din acestea, ale întunericului, când știm bine despre un lucru că nu-i bun și totuși îl facem, zicând: „Doamne, iartă-mă!"?* Avem momente în care nu-I permitem lui Dumnezeu să se amestece în viața și-n gândurile noastre. „*Dă-mi pace, Doamne! Știu bine, dar n-am putut să nu fac. M-a biruit!*". Și apoi pune vina, omul, pe trup, uneori, alteori pe cei din jur... Cum le vede Dumnezeu aceste momente, ale întunericului, când gândim fără El??? În inima noastră, El, nevăzut, lucrează („*Eu, în voi sunt*") și noi suntem cu El, împărtășiți cu trupul și sângele Lui, cuminecați cu El, integral, încât numai El mai este în noi, nu „eul" nostru și, cu toate acestea, în câte-un moment, nu-I permit să se amestece-n fapta mea... „*Fac ce vreau eu*"... Ne dă de gândit! Să nu ni se pară că numai aceia au fost vinovați (de demult), fiindcă, iată, noi, cu bună știință, luminați, cuminecați cu Sfintele Taine, ne permitem câte un moment în care nu-L lăsăm pe Dumnezeu să se amestece... Există o fracțiune de secundă când vrei ceva nepermis, dar captivant, măcar o dată, să pui ochii pe întunericul acela... E cazul să fim atenți. „*Privegheați neîncetat*" — tocmai la asta s-a referit: să nu ajungem în starea penibilă, absurdă, de a fi nedumnezeiești, chiar și o clipă. Nu-i permis, nici o clipă, a trăi cu gândire nedumnezeiască.

Clipa și ceasul de-ntuneric

Altă problemă ce m-a preocupat zilele acestea: când Mântuitorul a zis către Natanail: „*Iată un adevărat israelitean în care nu e vicleșug*". Natanail este cel care întrebase: „*Dar poate ieși ceva bun din Nazaret?*". Duhul omului se cere a fi numai lumină a binelui dumnezeiesc... Natanail s-a gândit că, dintr-un sat fără însemnătate, nu poate să răsară un om de-așa valoare. Pe mine m-a afectat acest lucru. M-am pus în locul Lui, încercând să simt ce-a simțit El, atunci când a văzut o inimă omenească vorbind în stare de curăție, fără pic de întuneric... „*Ceva atât de bun (Mesia) în ceva atât de nesigur (Nazaret)*"... Cât i-a fost de drag Mântuitorul, că a putut constata că într-o inimă se desfășoară un simțământ pur, ce nu permite întunericul, nu permite nici un fir de rău...

⇨ Se iveşte câte-un minut nenorocit când te bucuri că *„lui i-a murit capra şi nu mie..."*. *„Ce bine că lui, nu mie!"* Nu-i acela un minut de stăpânire a întunericului? Mântuitorul a spus: *„Ca Mie, să vă pară rău de necazul aproapelui"*... Vicleşugul acesta: *„ce bine că eu m-am salvat, cu întunericul meu, şi altul a păţit-o, nu eu!"*. Cât ne plângem de omul viclean, ce te învăluie cu vicleşug, te ia, cumva, fără inimă... Pe om trebuie să-l tratăm cu inimă! ... Deci, să rămânem aici: *„Iată un israelitean, un om al lui Dumnezeu, cu adevărat, în care nu există urmă de întuneric"* — cum a admirat Mântuitorul această stare de spirit, vis-a-vis de *„ceasul vostru, al întunericului"*... Să ne supraveghem, aşadar, să nu cutezăm a ne înşela cu mintea, permiţându-ne, uneori, o scânteie de răutate. Asta-L arde pe Dumnezeu, care-i în inima noastră; e ca şi când îi astupăm dragostea cu care El ne ţine, punându-se pe El în locul nostru, în inima noastră... Sunt momente nefaste, când omului îi pare bine că lui Dumnezeu nu i-a izbutit şi că-i poate zice: *„Vezi, Doamne, că nu se poate face ce-ai zis!?"* Ce bine că este câte-un om pur, fără vicleşug! Să luăm aminte că, dacă nu ajungem să fim toţi cu inima curată, nu vom câştiga Împărăţia lui Dumnezeu. Repet, duhul omului se cere a fi dumnezeiesc, lumină a binelui dumnezeiesc. Noi suntem în stare să apreciem supărarea Mântuitorului, când a spus *„acesta-i ceasul întunericului"*, fiindcă avem posibilitatea de-a ne durea întunericul. Dacă avem posibilitatea aceasta, să ţinem cont şi să nu mai permitem întunericul, căci uite cum se alarmează Mântuitorul!... Ce bine când nu există acest ceas (al întunericului) în inima cuiva!... *„Iată israelitean după inima Mea!"*.

Răscumpăraţi timpul căutând binele (lumina)

La nunta din Cana, Maica Domnului i-a spus, la ureche, Mântuitorului, că nu mai au vin. Răspunsul ne uimeşte, un pic: *„Ce ne priveşte, pe tine şi pe Mine, femeie?"* Mulţi ne-am poticnit de acest *„ce ne priveşte?"* Tocmai Mântuitorul să se pronunţe-n felul acesta!? Sau, când ucenicii Îl anunţă că oamenii ce-i însoţeau nu mai aveau mâncare, Mântuitorul le răspunde: *„Daţi-le voi să mănânce!"*. Evanghelistul intervine şi explică: Mântuitorul de aceea a spus aşa, deoarece avea El de gând să facă ceva. Dar nouă ne rămâne, totuşi, suspendată, această vorbă şi nu putem trece mai departe nelămuriţi, fără a ne gândi că ceea ce a zis Mântuitorul a avut un sens bun pe care-l putem noi culege (ca orice vorbă a Mântuitorului!). El a grăit în urechile unora ce Îl pot înţelege. Dacă ar fi ştiut că omul nu poate să-I pătrundă cuvintele, n-ar fi vorbit, că doar El nu se joacă cu noi. Minte avem.

Oare putea Mântuitorul să nu fie explicit şi să fi spus degeaba vorba asta: *„Ce ne priveşte, pe Mine şi pe tine, că ei nu mai au vin?"*. Şi mi-am răspuns: competenţa duhului binelui, la Dumnezeu şi la om, e de a rezolva orice problemă de viaţă. De aceea a şi zis: *„Daţi-le voi să mănânce"*. Deşi aici nu e vorba, numaidecât, de mâncare, ci de a te descurca, cu omenia, cu duhul, cu simţul binelui tău, în faţa unor situaţii încurcate. Soluţiile omeneşti de rezolvare se pretează a se găsi dumnezeieşte, în cadrul duhului iubirii care nu ştie de imposibil. Oamenii aceia, era cazul să găsească ceva de făcut. Cu simţul binelui, din ei, trebuiau să găsească o soluţie. Şi, în ultimă instanţă, chiar dacă nu s-ar găsi nici una, în momentul respectiv, ar fi altceva: dacă la nuntă au venit mai mulţi decât a fost prevăzut, chiar dacă s-a întâmplat să nu mai aibă vin, apoi trebuia să existe înţelegere la meseni. Ceva va putea face dragostea, cu care mesenii îl vor înţelege pe om. Oamenii au posibilitatea de a înţelege *situaţiile delicate*, au inimă bună şi nu te lasă de izbelişte. Oamenii nu se omoară unii pe alţii, ci se îngăduie. Aşa pune Mântuitorul problema: să se-nţeleagă, cu dragoste, fiecare. La urma urmelor, ce ne priveşte pe noi, căci lucrurile au o soluţie sănătoasă. Omul e dragoste dumnezeiască în lucrare. Şi dragostea, oricând, e capabilă să găsească ceva plauzibil, nefăcând pagubă nimănui. Mesenii, aflând că nu mai e vin, ar fi înţeles, şi încă cu inimă bună. Li s-ar fi spus: *„Nu vă supăraţi..."* şi ei ar fi răspuns la rândul lor: *„Nu ne supărăm"*. Poate ar fi găsit alt mijloc de-a se veseli, nu neapărat vinul.

Omul trebuie să găsească ceva. Nu se poate afla la om imposibilul. El poate încerca, la infinit, atâtea variante de bine. Omul e pus în situaţia de-a căuta, continuu, soluţiile binelui, ca Dumnezeu, ce caută permanent binele pentru om. Tatăl caută, permanent, binele, pentru om. **Tatăl caută (binele), Fiul îl aplică, iar Duhul Sfânt îl susţine**. Noi avem structura Sfintei Treimi, a dragostei, din care se naşte simţul căutător. Ceva trebuie să găsim. În final, pentru a le reuşi situaţia, Mântuitorul, ca totdeauna, răspunde El, pentru a nu mai căuta ei: *„Lasă că rezolv Eu. Umpleţi vasele cu apă"*. În ultimă instanţă de la Dumnezeu e rezolvarea, dacă omul a încercat, în prealabil, dar nu a putut, n-a ajuns încă să găsească soluţia. Dumnezeu garantează, deşi are şi omul posibilităţi. Trece prea mult timp şi, ca să scurteze drumul, Mântuitorul ia iniţiativa. În faptul că spusese, mai întâi, *„ce ne priveşte pe noi?"*, se vede părerea lui Dumnezeu despre om, atât de frumoasă, şi anume că ***omul trebuie să găsească o soluţie bună***. Mântuitorul vrea să ne stârnească a fi în ***căutare continuă de bine***, cu posibilităţile pe care le avem la îndemână. Cu referire la meseni se va fi gândit: *„Ei pot avea o soluţie, dar nu le-a spus nimeni încă"* (***„Vremea Mea nu a sosit"***). *„Încă n-a sosit ceasul Meu de-a înveseli altfel mesenii. Ei n-ar fi putut aprecia că dacă le lipseşte vinul nu e primejdios, ci altceva e, cu adevărat, primejdios. Dar asta nu le pot arăta acum. Va trebui să le dovedesc că* ***Eu sunt viaţa****"*. Omul are posibilităţi de-a se descurca cu bine în orice situaţie, are posibilităţi dumnezeieşti; competenţa, şi a lui Dumnezeu şi a omului, e de a rezolva cumva ***problema binelui***. Mântuitorul îi ajută, aşa cum vindecă bolnavii, învie morţii, să le mai dea răgaz, până găsesc ei soluţii; mesenii erau nepregătiţi şi Mântuitorul nu dorea să strice veselia acelor oameni. *„S-ar găsi soluţii, dar îmi pare rău că nu găsiţi imediat"*. Cât de grabnic e Mântuitorul! Aici e şi ***raţiunea rugăciunilor noastre***: Dumnezeu ştie ce ne lipseşte, iar noi, rugându-L, nădăjduim să primim. Zice Mântuitorul: *„Rugaţi-L pe Dumnezeu Tatăl, ascultă de Mine. Iubiţi-Mă pe Mine şi Tatăl, atunci, vă va răspunde. Îi pare bine că mă iubiţi cum Mă iubeşte şi El... şi, pentru Mine, vă va rezolva"*. Mântuitorul, mereu, toate le scoate în lumină, toate posibilităţile de bine. Omul, şi el, e chemat să caute şi să găsească ***posibilităţile de bine ale vieţii***. Să nu spui, despre ceva, că e imposibil. Mântuitorul nu i-a lăsat pe nuntaşi. Ar fi rămas, săracii, de pomină, cu toată îngăduinţa mesenilor (ei te iartă, dar tu, ca gazdă, rămâi pe inimă cu nemulţumirea: de ce au trebuit aceia să mă ierte şi nu am rezolvat eu?) Omului îi vine greu că n-a fost în stare să lucreze imediat, dumnezeieşte. (PORUNCA IUBIRII, nr. 3/2000)

Aşezăminte monahale din Episcopia Caransebeşului (II)

După 1989 începe o nouă perioadă în viaţa Bisericii, inclusiv a monahismului, o perioadă de angajare la o activitate spirituală, morală, culturală, socială şi caritativă. Pentru aproape 50 de ani, regimul comunist a încercat să îndoctrineze societatea românească cu o ideologie marxist-leninistă (aşa-zisul *Socialism ştiinţific*). Prin urmare trebuie să se reia un drum pastoral întrerupt aproape 50 de ani. Nu e uşor, dar speranţa noastră este în Dumnezeu şi în colaborare frăţească cu toţi oamenii de bună credinţă. Criza economică şi financiară a afectat mult şi viaţa Bisericii. Sfântul Sinod preconizează o mare activitate pastorală şi spirituală în toate domeniile de activitate ale Bisericii, în care să fie antrenate toate structurile organizatorice ale Bisericii, inclusiv monahismul. Aceasta va fi împlinită cu o oarecare dificultate, deoarece lipseşte un personal calificat şi mijloacele de realizare. Cei 12 ani parcurşi ne îndreptăţesc să fim optimişti, cu toate piedicile şi insuficienţele cu care Biserica este confruntată.

Astăzi, prin purtarea de grijă a Prea Sfinţiei Sale Dr. Laurenţiu Streza, Episcopul Caransebeşului, viaţa monahală este concretizată în existenţa a 17 aşezăminte monahale, cuprinzând 100 de vieţuitori (60 monahii şi 40 monahi). În cele ce urmează dorim să facem o scurtă prezentare a acestora:

1. Mănăstirea Bocşa-Vasiova

Piatra de temelie a bisericii acestui aşezământ a fost pusă la 15 mai 1905, prin strădaniile călugărului Macarie Guşcă, ce a adunat fondurile necesare de la credincioşi. Biserica a fost terminată în trei luni. Sfinţirea s-a făcut în anul 1907.

În anul 1933 s-a zidit o clădire pentru ateliere de ţesut covoare. Prin decretul 410/1959 mănăstirea a fost desfiinţată, atelierele preluate de către stat, iar clădirile adaptate pentru funcţionarea unei şcoli de copii handicapaţi. Totuşi, câteva maici şi-au ridicat două căsuţe, ocupându-se cu întreţinerea bisericii până în anul 1990, când a fost retrocedată pentru uzul vieţii monahale.

Mănăstirea a avut o valoroasă colecţie de carte veche: *Adunarea cazaniilor* (Viena, 1793), *Dogmele credinţei* (Neamţ, 1816), *Pidalionul* (Neamţ, 1814), *Explicarea Psalmilor* (Bucureşti, 1853).

E în curs de amenajare muzeul mănăstirii.

Are atelier de croitorie şi broderie.

În prezent, prin strădaniile maicii stareţe Filofteia Nistor dimpreună cu tot soborul se fac lucrări de restaurare a întregului ansamblu mănăstiresc.

2. Mănăstirea Călugăra

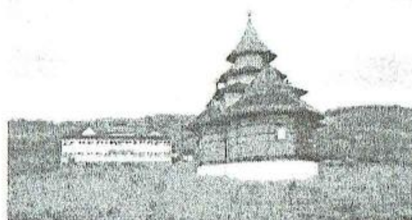

După tradiţie şi după toponimul *„Valea Călugărului"*, reiese că a fost un aşezământ monahal vechi de secole. Zidirea actualei biserici a început în 1860, prin purtarea de grijă a monahului Alexie Nedici, care, cu binecuvântarea Mitropolitului Andrei Şaguna, vine aici şi strânge danii de la credincioşi pentru ridicarea unei mănăstiri. Sfinţirea locaşului s-a făcut la 1 octombrie 1861. Sub îndrumarea stareţului Bartolomeu Durăin (avea o vechime de 30 de ani în această mănăstire: 1917–1947), aşezământul cunoaşte o perioadă de mare înflorire.

Sub purtarea de grijă a ieromonahului Eftimie Bilan s-a restaurat întregul complex de clădiri anexe, distruse în urma unui incendiu.

În prezent sub coordonarea părintelui stareţ Casian Oniţa, cu osteneala vieţuitorilor şi cu sprijinul unor oameni de bine se fac lucrări de reamenajare a corpului de chilii şi s-a restaurat pictura bisericii. Este în curs de asfaltare drumul spre mănăstire.

3. Mănăstirea Slatina Nera

Mănăstirea a fost înfiinţată în anul 1992 la iniţiativa domnului dr. Pavel Chirilă, cu sprijinul Asociaţiei Christiana din Bucureşti. În prezent, prin osteneala maicii stareţe Justina cu soborul, s-a construit biserica şi o parte din corpul de clădire care va adăposti stăreţia şi chiliile vieţuitoarelor, precum şi alte dependinţe gospodăreşti.

Se are în vedere înfiinţarea unui laborator de plante medicinale, cultivate pe terenul mănăstirii.

4. Mănăstirea Almăj-Putna

Schitul s-a înfiinţat din iniţiativa domnului Luca Zăvoianu împreună cu câţiva credincioşi din satul Putna. Piatra de temelie a fost pusă de către P.S. Sa Dr. Laurenţiu Streza, la 6 august 1996. Sub îndrumarea părintelui stareţ Sava Gana dimpreună cu obştea, cu sprijinul material şi financiar al iniţiatorilor şi al altor credincioşi, s-a ridicat o clădire care cuprinde capela şi chiliile călugărilor, precum şi o gospodărie anexă. Sunt în curs de proiectare viitoarea biserică şi clădirile care vor adăposti stăreţia şi chiliile călugărilor. Schitul a fost declarat mănăstire în anul 2000.

5. Mănăstirea Brebu

În anul 1997 din iniţiativa primarului com. Brebu, a unor credincioşi şi a familiei Madina, care a donat terenul, s-a pus temelia unei aşezări monahale. Sub îndrumarea maicii stareţe Sofronia Crăşmar, cu sprijinul financiar şi economic al unor societăţi comerciale şi al credincioşilor, s-a ridicat o capelă, o clădire pentru chiliile vieţuitoarelor, precum şi o gospodărie anexă. Se află în curs de proiectare noul plan de sistematizare a aşezământului monahal. Schitul a fost transformat în mănăstire în anul 2000.

6. Schitul Bogâltin

Schitul este ctitoria familiilor Ion Rădulescu, Gheorghe Sorescu, Nicolae Cănicean şi monahiei Nimfodora Ghergulescu. Construcţia schitului a început în anul 1949. În urma decretului 410/1959 a fost trecut în administrarea parohiei Bogâltin, rămânând un loc de pelerinaj la sărbătoarea Sf. Ap. Petru şi Pavel. După 1990 s-a reînfiinţat, stareţ fiind părintele Teodosie

Şerban.

Cu ajutoare din partea credincioşilor, sub purtarea de grijă a părintelui stareţ şi a familiei Rădulescu, se fac lucrări de restaurare a chiliilor.

7 Schitul Piatra Scrisă

Despre existenţa unei aşezări monahale în acest loc s-au creat mai multe tradiţii. Se spune, de exemplu, că mai mulţi credincioşi, salvaţi miraculos de primejdiile cauzate de despicătura munţilor, de furia râului Timiş sau de cetele de tâlhari, au hotărât să construiască un schit. Unul din cei salvaţi a decis ca să se picteze o icoană a Sf. Treimi într-o mică capelă amenajată într-o peşteră şi să fie scrise câteva cuvinte. Icoana a fost descoperită în urma săpăturilor pentru construcţia unui tunel pentru calea ferată care se construia. Descoperirea icoanei a fost un semn al Providenţei Divine. Aşa se face că cei care lucrau la construirea tunelului au decis ca să fie protejată această capelă, construind calea ferată pe deasupra capelei. Icoana a fost restaurată în 1822 de pictorul Moise Buru, scriitorul.

În anul 1929, evlaviosul credincios Vasile Dragomir ridică cupola schitului, astfel încât icoana formează astăzi cupola capelei.

Mica capelă a constituit şi constituie şi astăzi un loc de pelerinaj, fiind ajutătoare tuturor celor care vin şi se închină cu credinţă. Este un fel de *„Cozia Banatului"*. După 1990 a fost reactivată viaţa monahală, făcându-se mai multe amenajări la capelă şi la corpul de chilii. În prezent sunt în curs de finalizare proiectul pentru construirea unei noi biserici şi a unui nou corp pentru chilii şi stăreţie prin osârdia părintelui stareţ Hristofor Bucur dimpreună cu obştea.

8 Schitul Sf. Ilie de pe Muntele Mic

Schitul a fost construit prin cheltuiala Uzinei Electrice din Timişoara între anii 1939–1940. A fost închis până în 1990. Corpul de chilii, stăreţia şi trapeza au fost luate de regimul comunist şi date în folosinţă Salvamontului din Caransebeş. În prezent se fac demersuri pentru intrarea acestora în posesia schitului şi a Episcopiei. S-a terminat lucrările la un corp de clădire care adăposteşte 3 chilii şi o mică stăreţie cu toate dependinţele necesare prin osteneala părintelui Pantelimon Timiş.

S-a amenajat drumul de la telescaun până la staţiune, acesta fiind accesibil maşinilor.

9 Schitul *„Sf. Ilie"* de pe Muntele Semenic

Biserica schitului a fost construită între anii 1945–1946. În anul 1965 prin purtarea de grijă a Arhiepiscopiei Timişoarei şi Caransebeşului s-au făcut importante lucrări de întreţinere.

După 1990, prin purtarea de grijă a părintelui egumen Porfirie Nica, s-a construit o clădire care adăposteşte stăreţia, chiliile, arhondaricul şi alte dependinţe.

10 Schitul Teiuş-Caransebeş

Se află la o distanţă de 2 km de Caransebeş, în zona numită Teiuş. Iniţiativa aparţine familiei părintelui Rusalin Simeria şi familiei Mihai Tomescu, care au donat terenul. Piatra de temelie o fost pusă de către P.S. Sa Dr. Laurenţiu Streza în data de 15 august 1999. S-a ridicat o clădire care cuprinde capela şi câteva chilii. Sunt în curs de proiectare biserica şi clădirile care vor adăposti stăreţia şi chiliile călugărilor prin purtarea de grijă a părintelui stareţ Justinian Tibil cu obştea.

11 Schitul *„Sf. Iosif cel Nou de la Partoş"*

Biserica a fost construită între anii 1976–1979. Este folosită pentru serviciile religioase şi practica liturgică a elevilor şi studenţilor teologi, precum şi pentru personalul monahal din cadrul Episcopiei şi Seminarului.

12 Schitul Poiana Mărului

Schitul a luat fiinţă din iniţiativa P.S. Dr. Laurenţiu Streza, Episcopul Caransebeşului. Piatra de temelie a fost pusă în 1997. În prezent sunt în curs de construire o capelă şi un corp de chilii prin osârdia părintelui stareţ Dimitrie Bica cu întreg soborul.

13 Aşezământul monahal-social de la Băile Herculane

Iniţiativa întemeierii acestui aşezământ aparţine P.S. Sale Dr. Laurenţiu Streza, Episcopul Caransebeşului. O vilă, donată de familia Doboşanu din Băile Herculane, care a aparţinut Episcopiei Caransebeşului până în 1944, a fost luată de regimul instaurat în România şi transformată în pavilion balnear. A fost restituită după 1989 Episcopiei. În prezent se fac lucrări de restaurare şi renovare sub îndrumarea Episcopiei şi a maicii directoare Daniela Jemna dimpreună cu obştea, urmând a avea o destinaţie caritativ-socială.

14 Aşezământul monahal-social de la Glimboca

Din iniţiativa preotului paroh Nicolae Rădulescu, cu aprobarea şi binecuvântarea P.S. Dr. Laurenţiu Streza, Episcopul Caransebeşului, cu spijinul economic şi financiar al unor oameni de bine din Republica San Marino (prin intermediul Crucii Roşii), în parohia Glimboca s-a pus temelia unui aşezământ monahal pe vechea vatră a satului, în anul 1998. În acest aşezământ se va desfăşura şi o activitate caritativ-socială, urmând a se construi o casă pentru oamenii bătrâni neajutoraţi. Personalul care va desfăşura această activitate va proveni din obştea monahală. S-a pus temelia unei clădirii pentru vieţuitoarele din acest aşezământ.

15 Aşezământul monahal-social de la Ruschiţa

Iniţiativa construirii acestui aşezământ aparţine P.S. Dr. Laurenţiu Streza, Episcopul Caransebeşului. Piatra de temelie s-a pus în anul 2000. Se urmăreşte înfiinţarea unui centru social, cultural şi spiritual pentru tineri. Lucrările de reamenajare a unor clădiri (3 blocuri), donate de statul român Episcopiei Caransebeşului, sunt conduse de Centrul Eparhial.

16 Schitul Sicheviţa

Din iniţiativa părintelui protopop de Oraviţa, P.C. Prot. Ioan Văran, cu spijinul Primăriei Sicheviţa şi a altor credincioşi din zonă, urmează a se construi un aşezământ monahal pe clisura Dunării, care nădăjduim că va avea un efect benefic pe plan religios-moral din zonă. Se lucrează la întocmirea actelor necesare.

17 Schitul Rusca Teregova

Din iniţiativa domnului Johann Wittmann şi cu binecuvântarea Episcopiei Caransebeşului s-a pus bazele unui mic aşezământ monahal în apropierea barajului de acumulare de la Rusca Teregova. În prezent s-a construit o mică capelă şi o locuinţă pentru vieţuitori.

Din scurta prezentare istorică a acestor aşezăminte monahale se poate uşor constata că astăzi mănăstirile noastre cărăşene, alături de parohiile episcopiei, încearcă să-şi aducă contribuţia lor specifică la efortul de înnoire spirituală, în lucrarea caritativ-socială de alinare a suferinţelor şi necazurilor celor oropsiţi, precum şi o lucrare culturală care să promoveze valorile religios-morale creştine. Evident, suntem la începutul unui drum. Se încearcă mai întâi crearea structurilor necesare (construcţia de locaşuri şi clădiri adecvate); pregătirea personalului care să poată concretiza toate măsurile luate fie la nivel de Patriarhie, fie la nivel de Eparhie (şcolarizarea vieţuitorilor în şcoli teologice şi laice), şi nu în ultimul rând efortul vieţuitorilor din aceste aşezăminte pentru a se oferi credincioşilor pilde de vieţuire în duhul rânduielilor monahale.

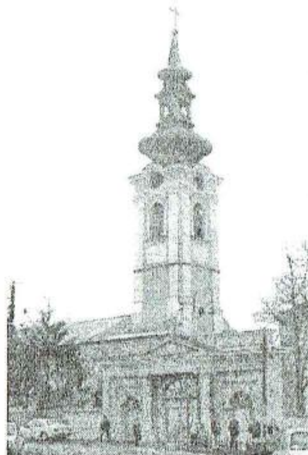
Exarh,

Arhim. Visarion Joantă

BISERICA „*SF. M.M. GHEORGHE*" DIN CARANSEBEŞ, MONUMENT AL ARTEI BISERICEŞTI DIN BANAT

Daniel Aron Alic

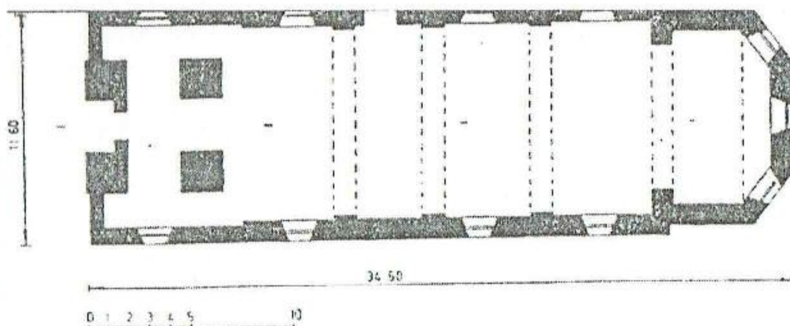
Situat la confluenţa Sebeşului cu Timişul, oraşul **Caransebeş** s-a evidenţiat în decursul vremurilor ca un centru cu valenţe eclesiastice şi culturale ce se răspândesc în întreaga regiune a Banatului.

Trecerea Banatului sub stăpânire austriacă la începutul sec. al XIII-lea şi ridicarea interdicţiei de a se construi lăcaşe de cult creştine, prohibiţie impusă de anterioara stăpânire turcească, accentuează în această provincie românească procesul general transilvănean de ridicare a numeroase biserici de zid care înlocuiau pe cele de lemn. [1] Tot această trecere facilitează pătrunderea barocului cu forme provinciale şi deja uşor clasicizante în oraşele mari între care şi Caransebeşul. Pătrunderea stilului baroc în arhitectura eclesiastică românească se poate urmări pe două căi: transformări ale monumentelor din epoci anterioare şi ridicarea de noi biserici. [2] În prima categorie, a bisericilor transformate, se înscrie şi biserica ce face obiectul lucrării de faţă.

Biserica „*Sf. M.M. Gheorghe*" din Caransebeş, aparţinătoare barocului, are o istorie bogată, punctată de intervenţii asupra construcţiei şi picturii interioare, cu scopul lungirii, consolidării şi înfrumuseţării ei.

La 15 ian. 1757 statistica bisericilor din Episcopia Caransebeşului vorbeşte despre: „Biserica răsăriteană sobornicească din piatră, cu hramul «*Sf. M.M. Gheorghe*», înălţată sub episcopul Moise Stancovici, la anul 1725, iar acum a fost înnoită şi s-a împodobit întru toate sub episcopul Ioan Georgevici". [3] Biserica a fost construită din zid de cărămidă, monumentală prin dimensiuni şi impresionantă prin frumoasa desfăşurare a spaţiului interior. Planul bisericii este în navă, cu absida altarului poligonală, împărţită în patru travee şi cu ziduri destul de groase.

Biserica Ortodoxă Română „SF. GHEORGHE" CARANSEBEŞ (scara1 : 200).

În anul 1738 avem prima ştire scrisă despre biserica „*Sf. Gheorghe*", când preotul Ioan Popescu face o însemnare pe coperta unui *Apostol* slavon. [4]

În inscripţiile ulterioare din cărţile de slujbă (1744, 1749, 1752) biserica este numită „*mănăstire*" [5], probabil pentru faptul că biserica îndeplinea rolul de *catedrală episcopală* (regimul acestora este cel de mănăstire), iar reşedinţa episcopului se afla în apropiere.

În 1759 episcopul Ioan Georgevici aşază în prestol o piatră comemorativă cu o inscripţie slavonă ce vorbea despre punerea noului prestol. Motivul acestei sfinţiri nu-l ştim sigur, însă foarte posibil să fie vorba de terminarea decoraţiei interioare a bisericii [6], fapt consemnat şi de statistica din 1757.

În 1796 biserica a fost din nou sfinţită de episcopul Iosif Ioanovici de Şacabent, când biserica a fost refăcută după ultima invazie a turcilor (1788), care au deteriorat-o. [7]

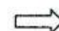
Sub protopopul Ioan Tomici (1804–1839) s-au făcut o serie de lucrări, dintre care cea mai importantă este lungirea bisericii prin încadrarea spaţiului dintre stâlpii turnului construit în preajma anului 1757 şi refăcut acum. [8] Biserica s-a pardosit cu lespezi de Kehleim, existente şi astăzi, şi s-a montat orologiul turnului. Turnul a fost acoperit cu şindrilă, în 1832 cu tablă de aramă, iar în 1857 s-a acoperit întreaga biserică cu tablă de zinc.

Tot sub protopopul Tomici s-a zugrăvit biserica, pe cheltuiala lui Manuilă Stancoviciu, proprietar şi director de bancă în Caransebeş. Protopopul Tomici scria în manuscrisul său: „grija cea mai mare a purtat cum s-ar putea zugrăvi casa lui Dumnezeu aceasta şi cu alt tron arhieresc să se înfrumuseţeze". [9] Tot în manuscrisul lui Ioan Tomici se vorbeşte despre un pictor din „ţara nemţească", angajat să zugrăvească biserica. Şi pentru că la pictura bisericească nu se pricepea, a angajat şi un pictor iconar autohton, pe Dimitrie din Vasiova.

În privinţa picturii putem, deci, afirma că între 1757–1862 biserica a fost pictată în patru etape de către autori diferiţi. Prima în 1757, despre care avem ştiri, apoi în 1796, când sfinţirea ar fi putut să marcheze o altă pictare a bisericii după invazia turcilor; urmează pictura lui Dimitrie din Vasiova făcută în timpul protopopului Tomici, apoi în 1862, când documentele vremii amintesc despre pictarea bisericii de către Dimitrie Turcu.

Renovarea şi restaurarea picturii, efectuată în biserica „*Sf. Gheorghe*" între anii 1984–1985 de către pictorul restaurator de monumente istorice Virginia Videa, a elucidat unele din problemele ridicate de picturile anterioare despre care nu se ştia mare lucru.

Prima pictură a fost în frescă, lucru dovedit de urme de tencuială veche de frescă închisă între zidurile vechi şi cele adăugate, aceasta fiind singurul indiciu despre existenţa primei picturi. Din a doua etapă de pictură s-au descoperit câteva medalioane şi

[1] *Istoria artelor plastice în România*, Bucureşti, 1970, vol. II, p. 175.
[2] Adriana Buzilă, *Pătrunderea stilului baroc în arhitectura tradiţională românească a Banatului în sec. al XVIII-lea*, în ***Analele Banatului — Etnografie-artă***, p. 209–210.
[3] Virginia Videa, *Biserica „Sf. Gheorghe" din Caransebeş*, în ***Mitropolia Banatului***, nr. 7–8/1985, p. 453.
[4] Andrei Ghidiu, Iosif Bălan, *Monografia Caransebeşului*, ediţia a II-a, Timişoara, 2000, p. 39.
[5] Gheorghe Cotoşman, *Episcopia Caransebeşului până în sec. al XIX-lea*, Caransebeş, 1941, p. 37.
[6] Andrei Ghidiu, Iosif Bălan, *op. cit.*, p. 39.
[7] *Ibidem*, p. 40.
[8] Adriana Buzilă, *op. cit.*, p. 211.
[9] Andrei Ghidiu, Iosif Bălan, *op. cit.*, p. 40.

tablouri vechi. Din a treia etapă s-au păstrat spaţii mai ample care au coexistat împreună cu pictura din 1862 a lui Dimitrie Turcu.

Din 1863 datează şi iconostasul actual, a cărui sculptură în stil baroc a fost făcută de Eisterlehner, iar icoanele tâmplei au fost pictate între 1863–1864 de pictorul academic vienez Gutsch. [10] La prima vedere pictura icoanelor pare deosebit de frumoasă datorită unei cromatici echilibrate şi tratarea materiei într-un stil realist de înaltă ţinută. Atât anatomia cât şi draperiile sunt pictate cu multă erudiţie, eliminând incidentalul, chiar în defavoarea harismei. Echilibrul şi măsura sunt dominantele lucrării lui Gutsch. [11]

Decoraţia interioară a bisericii este concepută în stil occidental, compunându-se din tablouri pictate în ulei, în stil realist, plasate rar, iar spaţiile dintre ele decorate cu elemente baroce executate în tempera slabă.

Această pictură a fost restaurată în anul 1927 de pictorul Miloia Ioachim şi în 1955 de Anastasie Demian. Pictorul restaurator Virginia Videa a restaurat-o între 1984–1985, întreaga pictură fiind acoperită de fum şi exfoliată pe unele locuri. Aceeaşi soartă au avut-o şi icoanele iconostasului şi cadrul tâmplei, iniţial poleit cu foiţă de aur. [12]

Despre pictura bisericii *„Sf. Gheorghe"* din Caransebeş s-ar mai putea spune că stilul ei este o interferenţă de sugestii bizantine plasate pe o schemă realistă, sistem de reprezentare foarte autentic aici, în aceste locuri româneşti de la poarta de sud-vest a ţării. Portretele sunt pure şi frumoase, executate cu o mare uşurinţă şi cu modalităţile cele mai simple. O exprimare plastică directă, ajutată de o cromatică proaspătă şi caldă, artistul simplificând modul de exprimare până la vecinătatea cu grafica. Această pictură a fost scoasă la iveală la ultima restaurare din 1985, când a fost restaurată şi conservată.

Astăzi, biserica *„Sf. Gheorghe"* din Caransebeş, care a îndeplinit atâta timp cât a existat scaun episcopal la Caransebeş şi rolul de *catedrală episcopală*, se află în pragul unei noi restaurări, urmând a se reface tencuiala exterioară. ■

[10] *Ibidem*, p. 41.

[11] A se vedea pe larg Virginia Videa, *op. cit.*, p. 453-467.

[12] Ibidem, p. 454.

PROTOPRESBITERUL ANDREI GHIDIU DIN CARANSEBEŞ ŞI CARTEA VECHE ROMÂNEASCĂ

Prof. Constantin Brătescu

La 30 iunie 1893 Academia Română, prin bibliotecarul său Ioan Bianu, a tipărit şi difuzat în întregul spaţiu naţional un „Apel pentru cărţi vechi" în vederea elaborării şi publicării *„Bibliografiei vechi româneşti"* dintre anul 1508, când la Târgovişte se tipăreşte *„Liturghierul"* lui Macarie şi anul 1830. Întocmirea unei asemenea bibliografii, prima de acest gen în bibliologia românească, impunea şi o descriere „cu deamănuntul" a cărţilor vechi româneşti, slavoneşti, greceşti sau scrise în alte limbi în Ţările Române, de români sau de străini, precum şi cele tipărite de români în alte ţări.

Apelul lui Ioan Bianu (1856–1935), cel care va coordona editarea acestei monumentale bibliografii, este adresat preoţilor, învăţătorilor şi tuturor persoanelor *„cari, sau prin meserie sau prin tragere de inimă, posed sau cunosc asemenea cărţi vechi"*, solicitându-se şi (sau mai ales) alte cărţi care nu erau cuprinse într-o lungă listă anexată apelului.

Deţinătorilor de asemenea valori, indiferent de statutul lor juridic, li se cerea să comunice titlul complet al cărţii, locul şi anul tipăririi, starea de conservare şi dacă sunt complete.

Cărţile care urmau să fie semnalate trebuiau să fie trimise pentru un timp Academiei Române, *„spre a lua notele trebuitoare despre dânsele"*.

Prin acelaşi apel, Ioan Bianu îşi exprima convingerea că *„persoane luminate"* vor sprijini această lucrare „atât de folositoare pentru studiul culturii naţionale". [1]

Un asemenea apel a primit şi protopresbiterul ortodox român al Caransebeşului, Andrei Ghidiu (15 ianuarie 1849 – 3 noiembrie 1937), transilvănean de origine ca şi Ioan Bianu. Se pare că apelul a fost înregistrat în arhiva Protopopiatului greco-ortodox român Caransebeş, pe care Andrei Ghidiu îl conducea de la 21 noiembrie 1883. [2]

Este cunoscut faptul că încă de sub stăpânirea turcească, dar mai ales în perioada 1700–1830, Banatul a fost una dintre cele mai active pieţe de carte de pe cuprinsul românesc, biserica fiind aceea care a organizat-o şi susţinut-o. [3] Este afirmaţia unor incontestabili specialişti în domeniu, istoricii Nicolae Bocşan şi Valeriu Leu. În această perioadă cartea românească era preponderent carte de cult şi a putut fi procurată fie prin efortul colectivităţilor, fie prin jertfele preoţilor cu dare de mână, majoritatea provenind din lumea satelor.

Neobositul Andrei Ghidiu, dovedit de fapte a fi şi un colecţionar de manuscrise bisericeşti slavone şi româneşti, un descoperitor de documente privind istoria Bisericii ortodoxe române din Banat pe care le-a valorificat prin presa timpului, a înţeles de la început menirea unui asemenea demers cultural de anvergură naţională, adresându-se tuturor preoţilor de pe raza protopopiatului Caransebeşului pentru semnalarea celor mai vechi cărţi de cult păstrate de preoţi şi parohii.

Este posibil să fi primit apelul în mai multe exemplare. Însemnările cu creionul pe care le face direct pe acest „Apel" furnizează informaţii de o valoare ştiinţifică deosebită privind cartea de cult păstrată şi utilizată în timp de slujbaşii Bisericii Ortodoxe Române din satele din zona Caransebeşului, diferite ca mărime sau putere economică.

Andrei Ghidiu a primit răspunsuri sau a verificat direct fondul de carte de la mai multe parohii. Din păcate deţinem doar două exemplare ale „Apelului" cu însemnările lui Andrei Ghidiu despre 36 de cărţi aflate în patrimoniul bisericilor din Bolvaşniţa, Cârpa (azi Valea Timişului), Delineşti, Feneş, Goleţ, Mătnicul-Mare, Ohabiţa, Poiana, Vălişoara şi Zlagna. [4] Este posibil ca pe un alt exemplar al Apelului să fi făcut alte asemenea însemnări pentru încă 15–16 titluri, căci totalul cărţilor semnalate bibliotecii Academiei Române a fost de 51–52 titluri.

Protopopul Caransebeşului a întârziat mult cu răspunsul său, motivat de primirea şi descifrarea foilor de titlu şi mai ales a anilor de apariţie. În 17/29 noiembrie 1899 zelosul protopop înaintează la Bucureşti *„Consemnarea cărţilor vechi româneşti care se află la bisericile române greco-orientale din protoprezviteratul Caransebeşului şi nu sunt introduse în Apelul Academiei Române dtto Bucureşti, 30 iunie 1898"*, consemnare care — după I.B. Mureşanu — cuprinde 52 de titluri, apărute în secolele XVII şi XVIII, iar câteva în secolul al XIX-lea. [5]

Ioan Bianu şi colaboratorul său apropiat la redactarea *Bibliografiei româneşti vechi,* istoricul Nerva Hodoş (1869–1913), au fost entuziasmaţi de demersul bibliografic al parohului de Caransebeş şi, în luna decembrie 1899, i-au trimis acestuia o scrisoare cu următorul conţinut: „Răspunsul Dv. la „Apelul pentru cărţile vechi" publicat de noi în anul trecut, deşi sosit cel din urmă, este cel mai bun şi cel mai preţios din cele câteva sute pe cari le-am primit până acum. Aproape toate cărţile primite în lista Dv. nu se află în bibliotecile studiate de noi pentru facerea *bibliografiei româneşti vechi.* De aceea, este de cel mai mare interes ca să avem acele cărţi aci pentru o descriere mai amănunţită. Vă rugăm, dar, să cereţi cuvenita autorizare şi să interveniţi cu toată bunăvoinţa pe care o arătaţi lucrării noastre, pentru ca aceste cărţi să se cedeze Academiei României în schimbul altor cărţi de acelaşi cuprins, tipărite cu caractere latine. În orice caz, vă rog cu toată stăruinţa să ne comunicaţi pe rând şi fără multă întârziere toate acele cărţi, cel puţin pentru câtva timp spre a face descrierea lor pentru *Bibliografia românească veche...*" [6] Scrisoarea a fost semnată de Nerva Hodoş.

Nu toate cărţile cuprinse în „*Consemnarea...*" lui Andrei Ghidiu au putut fi trimise Academiei Române. Unele însă au rămas pentru totdeauna în patrimoniul acesteia, ca expresie a contribuţiei Banatului montan la crearea fondului de carte românească al celei mai titrate instituţii culturale şi ştiinţifice a spaţiului geografic românesc. Ioan Bianu şi Nerva Hodoş amintesc printre altele cărţile: *Octoihul* (Bucureşti, 1720), *Antologhionul* (Râmnic, 1752) şi *Catavasierul* (Râmnic, 1753), toate comunicate în premieră de Andrei Ghidiu, dar care, din motive pe care nu le cunoaştem, nu au fost trimise la Bucureşti.

În „*Consemnarea...*" lui Andrei Ghidiu, cartea cea mai veche a fost *Evangheliarul* tipărit la Bucureşti în 1682, deţinut de biserica din Zlagna. Alături de această carte trebuie menţionate şi altele precum: *Kiriacodromionul*, tipărit la Belgrad în anul 1699, aflat la biserica din Vârciorova, *Octoihul* tipărit la Târgovişte în anul 1712, deţinut de biserica din Rugi, *Octoihul* tipărit la Bucureşti în 1720, deţinut de biserica din Poiana.

Cărţile depistate de Andrei Ghidiu proveneau din mai multe centre tipografice, de departe detaşându-se Râmnicul, apoi Blajul şi Bucureştiul. Nu lipsesc cărţi de cult tipărite la Târgovişte, Sibiu, Buda sau Viena. Pentru prima jumătate a secolului al XVIII-lea principalii furnizori de carte de cult au fost Râmnicul şi Bucureştiul, dezvăluind neîngrădita solidaritate ortodoxă, facilitată şi de privilegiile ilire. [9] Blajul, prin producţia sa de carte religioasă, s-a alăturat vechilor centre tipografice abia în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea practicând însă o concurenţă neloială. [10]

Corespondenţa purtată cu Ioan Bianu, consemnată în câteva studii, confirmă faptul că Andrei Ghidiu a donat bibliotecii Academiei Române vechi cărţi de cult dar şi manuscrise cu o valoare inestimabilă.

Multe dintre cărţi, după studierea lor de către autorii monumentalei Bibliografii a cărţii vechi româneşti, au fost returnate lui Andrei Ghidiu. Sigur este faptul că acestea au rămas în biblioteca personală a protopopului caransebeşan, care în 1905 donează 15 titluri ASTREI din Sibiu pentru organizarea muzeului etnografic şi istoric. Cărţile donate de acesta fuseseră tipărite între anii 1648 şi 1793. [11]

În expoziţia sibiană, rezultat al contribuţiei tuturor provinciilor româneşti, un loc aparte l-au ocupat cărţile religioase: *Noul Testament de la Bălgrad*, tipărit în 1648, *Octoihul* şi *Ceaslovul*, tipărite la Târgovişte în anii 1712 şi respectiv 1715, *Octoihul* tipărit la Bucureşti în 1720, *Evangheliarul* tipărit în acelaşi loc la anul 1682 şi alte zece tipărituri donate de Andrei Ghidiu. [12] Dintre acestea unele au fost menţionate şi în „*Consemnarea...*" trimisă bibliotecii Academiei Române în 1899 şi cu certitudine proveneau de la parohiile din satele Rugi, Poiana, Zlagna, Delineşti, Vălişoara, Feneş şi Ohabiţa. Este posibil ca celelalte cărţi să fi aparţinut chiar lui Andrei Ghidiu şi să le fi adunat în cei 25 de ani de activitate preoţească sau didactică desfăşurată la Caransebeş şi Oraviţa.

Cele două donaţii făcute unor instituţii culturale de mare prestigiu — Academia Română şi ASTRA din Sibiu — de către Andrei Ghidiu au contribuit nu numai la semnalarea unor tipărituri de mare interes pentru istoria culturii naţionale, ci au constituit izvoare pentru redactarea unor lucrări bibliografice în premieră naţională.

NOTE

1. D.J.A.N. Caraş-Severin, *Colecţia de documente bisericeşti şi ale demnitarilor bisericeşti,* pachet A, dosar 12, f. 1.
2. *Ibidem*, pachet G, dosar 8, f. 2.
3. Valeriu Leu, *Cartea şi lumea rurală în Banat. 1700–1830,* Editura Banatica, Reşiţa, 1996, p. 36.
4. D.J.A.N. Caraş-Severin, *Colecţia de documente bisericeşti şi ale demnitarilor bisericeşti,* pachet A, dosar 12, f. 1.
În unele studii apare cifra de 51 cărţi semnalate de Andrei Ghidiu (Grigore Ploeşteanu), iar în altele cifra de 52 cărţi (vezi I.B. Mureşanu).
5. Ion B. Mureşanu, *Contribuţii bănăţene la sporirea fondului de carte rară al bibliotecii Academiei Române*, în ***Mitropolia Banatului***, an XXIV, 1974, nr. 1–3, p. 98.
6. Grigore Ploeşteanu, *Andrei Ghidiu*, în ***Reghinul cultural. Studii şi articole***, Reghin, 1994, p. 215.
7. *Ibidem*, p. 216.
8. D.J.A.N. Caraş-Severin, *Colecţia de documente bisericeşti şi ale demnitarilor bisericeşti,* pachet A, dosar 12, f. 1, 3.
9. Valeriu Leu, *op. cit.*, p. 233.
10. Nicolae Bocşan, *Contribuţii la istoria iluminismului românesc*, Editura Facla, Timişoara, 1986, p. 159.
11. Analele ASTREI, Sibiu, nr. VI, noiembrie–decembrie 1905, p. 281.
12. *Idem*.

UN PIONIER DIN „GALAXIA GUTENBERG”: DIACONUL CORESI

de: Prot. lector Dr. Vasile Petrica

Despre diaconul Coresi se spune că este „ctitor al limbii şi culturii româneşti”. Nu este o simplă agrăire, ci e o realitate unanim recunoscută. Înainte însă de a trece la abordarea realităţilor legate de tipar, este cu cale să amintim că deodată cu apariţia Reformei, respectiv lansarea tezelor lui Luther (1517), un principiu specific al acesteia a fost folosirea limbii popoarelor în cultul Bisericii. Apariţia scrisului în limba română a fost atribuită însăşi ideilor Reformei. Cum aceasta a prins rădăcini între saşii şi secuii din Transilvania, s-a răsfrânt şi asupra Bisericii Ortodoxe Române. Dacă în Moldova şi Ţara Românească era o rezervă faţă de practica amintită, îndeosebi că exista supravegherea ierarhiei, în Transilvania era posibilă o asemenea îndeletnicire. De altfel s-a creat o adevărată bibliografie. Unii istorici şi lingvişti sunt de părere că primele noastre traduceri s-au efectuat sub influenţa husiţilor, ajunşi în Moldova în timpul lui Alexandru cel Bun (sec. XV), alţii opinează pentru influenţa forţată a luteranilor şi calvinilor. În susţinerea tezei se citează prima apariţie a unei cărţi în româneşte, ***Întrebare creştinească***, 1544, care a apărut la Sibiu şi din care nu se mai păstrează nici un exemplar. **Nicolae Iorga** (***Istoria Bisericii Româneşti şi a vieţii religioase a românilor***, vol. I, Vălenii de Munte, 1908, p. 166) e de părere că, atunci când „asupra Românilor de peste munţi se abătu avântul cotropitor al calvinismului unguresc, Catehismul luteran a putut fi nimicit în voie de Români chiar, cari, în marea lor majoritate, ţineau tot la legea lor cea veche şi se cutremurau de frică pentru sufletul lor înaintea cărticelei răspânditoare de eresuri”. Mai bizară teorie este cea care susţine că originea primelor tipărituri româneşti se datorează catolicismului. Ştiind că Biserica romano-catolică s-a opus acestui curent, opinia ni se pare bizară, aşa cum am catalogat-o. În slujba ideii că primele tipărituri româneşti au fost determinate îndeosebi de necesităţi interioare, respectiv de dorinţa lor de a şti ceea ce rostesc în rugăciuni, se pun tot mai mulţi cărturari.

Acad. Alexandru Rosetti (***Istoria limbii române***, ediţia a II-a, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1978, p. 739–776), supune unei severe critici toate teoriile existente, concluzionând „cele mai vechi traduceri româneşti de cărţi religioase au fost efectuate în Maramureş şi în Transilvania în prima jumătate a secolului al XVI-lea «şi anume 1530 şi 1559», sub influenţa Reformei lui Luther”.

În acelaşi sens au pledat şi autorii volumului ***Istoria Bisericii Române*** (vol. I, Editura Institutului Biblic, Bucureşti, 1957, p. 423), respectiv: **pr. prof. Gheorghe I. Moisescu, pr. prof. Ştefan Lupşa, pr. prof. Alexandru Filipaşcu**, care consemnează: „Cele dintâi tipărituri româneşti au ieşit la lumină sub înrâurirea luteranismului şi din îndemnul saşilor luterani din Transilvania. ... Această activitate iniţiată de saşi şi unguri, s-a desfăşurat în cinci centre: Sibiu, Braşov, Sebeş, Alba-Iulia şi Orăştie”. Deşi românii au avut de suferit din cauza multor neplăceri ce le-a produs prozelitismul acelor timpuri, azi depărtaţi de peste patru sute de ani de evenimentele evocate, putem consemna: „Reforma, cu cele două înrămuriri, luteranismul şi calvinismul, a avut pentru noi un singur fericit rezultat: acela al precipitării introducerii limbii naţionale în Biserică şi mai ales cartea bisericească. Se cunosc împrejurările istorice. Saşii din Transilvania aderă la luteranism şi încearcă, în 1544, catehizarea românilor. Catehismul luteran de la Sibiu, din acelaşi an, atestat de socotelile municipale, nu ne-a ajuns” (**Şerban Cioculescu**, ***O sărbătoare a cărţii româneşti: Patru sute de ani de la apariţia Tetraevanghelului lui Coresi***, „Biserica Ortodoxă Română, Anul LXXIX, 1961, Nr. 1-2, p. 160).

„Diaconul Coresi ot Târgovişte”, cum se prezenta el şi cum îi plăcea lui Nicolae Iorga să-l numească, a adus contribuţii pe linie tipografică la Târgovişte, locul său natal şi unde a ucenicit la Dimitrie Liubavici, însă a fost doar un început, deoarece activitatea lui şi-a desfăşurat-o îndeosebi la Braşov. Aici a muncit peste 20 de ani, motivul consta în aceea că fiind Braşovul „un centru interromânesc”, cărţile tipărite de el aveau garantată desfacerea atât în Ţara Românească cât şi în Moldova şi Transilvania. Dar un considerent vrednic de luat în seamă era relaţia lui de prietenie cu **Hans Benkner, *judex-primarius***, care era primul proprietar al unei fabrici de hârtie din Transilvania şi „care producea hârtie aproape pentru toate ţările balcanice” (**Traian Veldimaş**, ***Coresi***, Editura Albatros, Bucureşti, 1965, p. 58). Mai amintim în acest context şi contribuţia preoţilor de la biserica din Şcheii Braşovului la fenomenul cultural deosebit de productiv în acest oraş, unii dintre preoţi fiind chiar salarizaţi de Sfatul orăşenesc care-i folosea în traducerea unor documente privitoare la relaţiile cu cele două ţări româneşti.

La Braşov prima carte care a tipărit-o a fost *Octoihul mic (slavon)*, în **1557**, anul în care a murit domnul Ţării Româneşti, Pătraşcu cel Bun. Pentru că Hans Benkner dorea ca ea să fie primită de toţi românii, în epilog sunt evocaţi toţi cei trei domni din ţările româneşti, respectiv: Ioan Sigismund şi Izabella Zapolya din Transilvania, Pătraşcu cel Bun din Ţara Românească şi Alexandru Lăpuşneanu din Moldova.

Diaconul Coresi a revenit la Târgovişte şi aici tipăreşte „cu zece ucenici” *Triodul-Penticostar*, ieşit din teascurile tipografiei în **1558**, fiind prima carte de acest fel la noi. Este amintit domnul Mircea Ciobanul ca şi cel care a poruncit să se tipărească cartea. În anul următor, 1559, diaconul Coresi se reîntoarce în Braşov. *„Aşezarea lui Coresi la Braşov se datora faptului că aici a găsit teren prielnic pentru continuarea activităţii sale de tipograf şi mai cu seamă pentru imprimarea de cărţi în limba română, căci în Transilvania circulau de mai multă vreme felurite traduceri româneşti ale Sfintei Scripturi, tradiţia slavonă nefiind atât de puternică, precum era în Ţara Românească şi Moldova"* (**Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu**, ***Istoria Bisericii Ortodoxe Române***, vol. I, Editura Institutului Biblic, Bucureşti, 1980, p. 525). E relevant să mai amintim şi aceea că *„Tipografia era proprietatea lui, starea din Transilvania fiind cu totul alta decât cea din Ţara Românească, unde tipografia era monopolul domniei, în dependenţa materială şi administrativă a domnilor ţării şi a bisericii, iar lucrătorii erau salariaţi. De aceea, reţinem că diaconul Coresi n-a fost numai un tipograf, dar şi editor care şi-a vândut şi răspândit cărţile prin comerţ. El, ca editor, a realizat o politică editorială naţională, promovând înlocuirea în biserică a limbii slavone cu limba română"* (**Dan Simonescu, Gheorghe Buluţă**, ***Pagini din istoria cărţii româneşti***, Edit. Ion Creangă, Bucureşti, 1981, p. 35). În mare parte când se vorbeşte despre activitatea tipografică a lui Coresi se porneşte de la

faptul că el a găsit înțelegere din partea sașilor care doreau să progreseze în răspândirea luteranismului. *„Problema este mult mai complexă: venit cu îngăduința domnilor români, păstrat din cauza intereselor materiale, dar și religioase locale, Coresi a desfășurat o operă culturală, bazat în parte pe interese materiale: vânzarea cărților, care se desfășoară în cadrul luptei pentru apărarea ortodoxiei împotriva propagandei reformei"* (**P. P. Panaitescu, *Începuturile și biruința scrisului în limba română***, Editura Academiei, București, 1965, p. 139).

Deodată cu anul **1559** începe o nouă perioadă în activitatea lui Coresi. El tipărește *Catehismul românesc*. Este o carte de mici dimensiuni, având doar 11 pagini. Dar cum lipsește chiar foaia de titlu, este posibil ca ea să fi fost mai mare. Cuprinde *Crezul, Tatăl nostru, Decalogul*. Este asemănător cu catehismul mic al lui Luther. El cuprinde și părți din catehismul lui Melanchton care s-a bucurat de o răspândire cu totul neobișnuită, având 50 de ediții. Este întocmit după modelul clasic al unor asemenea cărți, respectiv din 28 de întrebări și răspunsuri. Coresi deși face o operă de tipograf, totuși îndreaptă textul din *Tatăl nostru* și *Crez*, păstrând ortodoxia credinței. În prefață face afirmația că traducerea s-a făcut din sârbește, ceea ce ar fi posibil ca să fi fost doar complectat cu ideile luterane, Coresi, urmărind să sublinieze faptul că este asigurată ortodoxia credinței prin sursa traducerii. Cum unele formulări exclud punctul de vedere ortodox, se pare că Hans Benkner a făcut presiuni asupra diaconului de a introduce ideile luterane. Unii cercetători sunt de părere că acest mic catehism ar fi o reeditare a Catehismului sibian din 1544. Dar cum nu există nici un exemplar, este prisos să vorbești de vreo asemănare. Privitor la anul apariției se presupune a fi anul **1560**. Există două copii manuscrise care ni se păstrează, respectiv unul în *Codex Sturdzanus* și altul în *Codicele Marțian*.

Tot în același an, **1560**, tipărește *Tetraevangheliarul românesc*, care este tradus după cel al lui Macarie din 1512. Cartea a fost lucrată de Coresi împreună cu Tudor diacul, la bază stând manuscrisele românești ale preoților din Șchei. **Părintele acad. Mircea Păcurariu** transcrie în monumentala *Istorie* (vol. I, p. 527) mostre de text de o frumusețe neasemuită de limbă românească. Probabil că această Evanghelie n-a avut căutarea scontată, de aceea în **1562** se tipărește o nouă ediție a *Tetraevanheliarului slavon*.

În anul **1564** apare *Tâlcul Evangheliilor*, având la sfârșit și un adaus de Molitfelnic, tradus din ungurește, care conținea doar trei Taine, adică Botezul, Cununia și Împărtășania. Din carte este scoasă liturghia, cultul sfinților și slujbele pentru morți.

După tipărirea cărților prezentate, apare un moment nou în viața și activitatea diaconului Coresi. Întrucât tipărește în continuare cărți de cult în limba slavonă este semnul că sub această formă se căuta apărarea ortodoxiei de influențele nefaste ale luteranismului, care prin masca bunăvoinței limbii românești strecurau veninul eresului. Deodată cu acestea tipărește două cărți în limba română, respectiv: *Psaltirea* și *Liturghierul*.

În cele ce urmează ne vom ocupa exclusiv de *Liturghierul* lui Coresi din **1570**, care interesează în mod deosebit în acest context. Deși până la el existau locuri unde se slujea românește, realitate atestată pe baza manuscriselor care circulau, apoi tipărirea *Liturghierului* românesc din 1570, a deschis drumul spre limba liturgică românească.

Tipărirea celei mai însemnate cărți pentru preot — *Liturghierul* — însemna o biruință pentru viitorul Bisericii și a culturii românești. Dar, în acest caz, tipărirea Liturghierului mai însemna și o biruință asupra propagandei calvine, cum și asupra sprijinitorilor acestui curent, pentru că de acum numai exista nici un fel de nădejde pentru calvinizarea cultului.

*„Aprobarea tipăririi acestui Liturghier a fost o capitulare a propagandei calvine, o capitulare a prozelitismului calvin în fața rezistenței ortodoxe. De altfel, prozelitismul n-a fost și nu este bun niciodată, pentru că el naște totdeauna supărări și învrăjbiri. Recunoașterea din partea principelui țării a îndreptățirii cultului ortodox în Biserica românească din Ardeal și aprobarea dată pentru tipărirea **Liturghierului românesc** a fost în tot cursul secolului XVII de cea mai mare importanță pentru soarta acestei Biserici. Cu toate abuzurile, cu toate persecuțiile întreprinse de către principii calvini din Ardeal, în secolul al XVII-lea, împotriva Bisericii Ortodoxe Române și mai ales împotriva ierarhilor acestei Biserici, n-a mai îndrăznit nici unul dintre ei să se atingă de cultul tradițional și mai ales de Liturghia ortodoxă a acestei Biserici. Întreg cultul ortodox, în frunte cu Sfânta Liturghie, era acum un bun consacrat, un bun recunoscut în mod oficial de către înaintașii acestor principi calvini și ca atare n-a mai fost pusă în discuție schimbarea, calvinizarea, acestor slujbe românești"* (**Pr. prof. Dr. Spiridon Cândea, *Primul liturghier românesc tipărit***, „Mitropolia Ardealului", Anul IV, 1959, Nr. 9–10, p. 729–730).

Așa a devenit primul Liturghier românesc un eveniment deosebit. Din acest Liturghier azi se mai păstrează un singur exemplar și acesta la Biblioteca Facultății de Teologie din Sibiu (**Pr. prof. Dr. Spiridon Cândea, *Liturghie, liturghisire, liturghier și liturgică***, „Mitropolia Ardealului", Anul XIV, 1964, Nr. 9–10, p. 590).

Raritatea acestei cărți se explică prin aceea că *Liturghierul* este cartea cea mai întrebuințată de către preot. Dacă celelalte cărți de ritual se folosesc numai pe anumite perioade, ca *Mineiul* pe o lună, *Triodul* în perioada postului Paștilor, *Liturghierul* se folosește în toate duminicile și sărbătorile. Apoi, faptul că el se păstrează permanent în altar este motivul deteriorării lui.

Asupra lui s-au scris studii temeinice (**S. N. Sulică, *O nouă publicație românească din secolul al XVI-lea: liturghierul diaconului Coresi, tipărit la Brașov în 1570***, Târgu Mureș, 1927; **Pr. prof. Dr. Spiridon Cândea, *Primul liturghier românesc tipărit***, „Mitropolia Ardealului", Anul IV, 1959, Nr. 9–10, p. 722–777), însă pe toate acestea le-a întrecut lucrarea științifică consacrată în întregime acestei cărți: ***Liturghierul lui Coresi***, text stabilit și studiu introductiv de Al. Mareș, Editura Academiei, București, 1969, p. 188).

Textul *Liturghierului* este tradus după un exemplar slavon și opinia cercetătorilor este că el ar fi diferit de cel tipărit de călugărul Macarie în 1508, prima tipăritură pe pământ românesc. *„Am spus că traducerea **Liturghierului** lui Coresi este făcută după un text slavon pentru faptul că pomenirea celor doi sfinți naționali sârbi, Sava și Simion, nu putea fi găsită decât exclusiv într-un manuscris slavon. Se știe că nici unul dintre manuscrisele grecești nu cuprinde pomenirea acestor doi sfinți ai sârbilor. Este prin urmare cert că traducerea s-a putut face după un text slavonesc. Lucrul acesta e confirmat și de nenumăratele slavonisme, utilizate la tot pasul în cuprinsul acestui **Liturghier**"* (**Pr. prof. Dr. Sp. Cândea, *art. cit.***, p. 770). *„Datorită faptului că această Liturghie (a sf. Ioan Gură de Aur) se săvârșește în timpul anului incomparabil mai des, mai mult decât cele două Liturghii, datorită grabei pe care știm că o aveau atunci cei interesați în românizarea cultului, ei au socotit că rezolvă în mare parte problema românizării Sfintei Liturghii prin*

traducerea în românește, fie numai a acestei Liturghii. Așa se poate explica faptul că **Liturghierul** lui Coresi conține numai Liturghia sf. Ioan Gură de Aur, lăsând desigur ca celelalte două Liturghii bizantine să fie traduse și tipărite numai după reușita acestei prime încercări" (**Pr. prof. Dr. Sp. Cândea**, *art. cit.*, 739). Fiind o carte de pionierat ***Liturghierul*** are multe greșeli, ceea ce denotă că a fost tradus și tipărit în grabă. De fapt „am putea socoti *Liturghierul românesc din 1570*, exprimându-ne în termenii de azi, ca o ediție de probă" (**Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu**, ***Istoria Bisericii Ortodoxe Române***, vol. I, Editura Institutului Biblic, 530).

Plecându-se de la importanța orașului Brașov pentru cultura și limba românească, s-a spus *„Cartea românească pornește din Brașov ca o solie nouă înspre toate zările și cucerește mințile luminate ale vremii, încălzind cu graiul natal pe cei obligați să apuce drumul înstrăinării"* (**G. Ivașcu**, ***Istoria literaturii române***, vol. I, Editura științifică, București, 1969, p. 103).

Diaconul Coresi nu numai că a făcut un pionierat în direcția tipăririi de cărți românești, dar el a stăruit mult pe această linie. În acest scop, el a părăsit orașul Târgoviște venind de la Brașov, unde era un puternic centru comercial și tipărirea de cărți românești era mult ușurată datorită curentului Reformei calvine, care aici își are centrul de bază în sprijinirea tipăririi de cărți în limba română, limba poporului, în opoziție cu catolicismul care admitea și promova limba latină ca limbă de cult.

Cum timp de 160 de ani, adică din 1556 și până în 1716, catolicismul s-a stins în Transilvania, ierarhia fiindu-i desființată, curentul Reformei era aici în floare. Încă din 1533, **Iohann Honterus** a instalat în Brașov o tipografie. Astfel că tipărirea de cărți în limba română, limba poporului, nu numai că era sprijinită aici, în Brașov, dar era chiar încurajată. Românii din Moldova și Țara Românească își doreau, firește, cărți în limba poporului, limba națională, dar din pricina Reformei care bântuia în Transilvania erau mai rezervați, fiindu-le teamă de cărțile tipărite cu sprijinul reformatorilor. Așa că tipăriturile românești *„au întâlnit o opoziție în Muntenia și Moldova, care aveau cărți după tradiție iar negustorul tipograf nu avea nici un interes a le refuza și pe acestea"* (**Barbu Teodorescu**, ***Personalitatea diaconului Coresi și rolul lui în cultura românească***, „Biserica Ortodoxă Română", Anul LXXVII, 1959, Nr. 3–4, p. 296).

În ceea ce privește limba pe care Coresi a folosit-o, se constată că el *„a avut intuiția unei exprimări îngrijite, mai clare; el a fost călăuzit de ideea că românii pot să aibă cărți tipărite în limba lor și că toți* trebuie *să înțeleagă cuvântul lui Dumnezeu. În vederea împlinirii acestor necesități stringente, Coresi a tipărit în limba românească, în care, în loc de termeni regionali și arhaici... întâlnim termeni generali"* (**Prof. Cornel Rădulescu**, ***Primele traduceri românești ale cărților de ritual — secolele XVI–XVII***, „Glasul Bisericii", Anul XXXIV, 1975, Nr. 5–6, p. 589).În activitatea sa depusă în slujba cărții românești, Coresi a primit un sprijin însemnat de la credincioșii din Șcheii Brașovului, grupați în jurul bisericii Sf. Nicolae, ctitorie a lui Neagoe Basarab, cu școală românească, cu bibliotecă bogată în manuscrise slavone și românești pentru slujbă, pentru învățătură și lectură. Cărțile românești ale lui Coresi au circulat pe întreg teritoriul românesc, găsindu-se exemplare în toate provinciile române. Pe plan lingvistic circulația tipăriturilor coresiene în Transilvania, Țara Românească și Moldova, pe de o parte, a arătat că erau înțelese de toți și peste tot și, pe de altă parte, a contribuit la consolidarea poporului nostru (**Prof. C. Rădulescu**, ***Ibidem***, p. 590).

BIBLIOGRAFIE:

1. Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu, ***Istoria Bisericii Ortodoxe Române***, vol. I, Editura Institutului Biblic, București, 1980.

2. Pr. prof. Gh. Moisescu, Pr. prof. St. Lupșa, Pr. prof. Al. Filipașcu, ***Istoria Bisericii Române***, vol. I, Editura Institutului Biblic, București, 1957.

3. Nicolae Iorga, ***Istoria Bisericii Românești și a vieții religioase a românilor***, vol. I, Vălenii de Munte, 1908.

4. Al. Rosetti, ***Istoria limbii române***, ed. a II-a, Editura științifică și enciclopedică, București, 1958.

5. Dan Simonescu, Gh. Buluță, ***Pagini din istoria cărții românești***, Editura Ion Creangă, București, 1981.

6. P. P. Panaitescu, ***Începuturile și biruința scrisului în limba română***, Editura Academiei, București, 1965.

7. Virgil Molin, ***Date noi cu privire la activitatea diaconului Coresi ca editor***, „Biserica Ortodoxă Română", Anul LXXXI, 1963, Nr.7-8.

8. Traian Veldimaș, ***Coresi***, Editura Albatros, București, 1985.

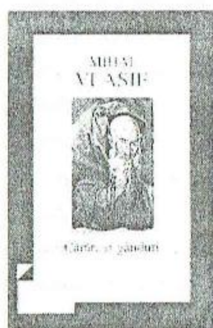
9. Prot. Dr. Vasile Petrica, ***Liturghierul diaconului Coresi (1570), primul Liturghier în limba română***, „Foaia Diecezană", Anul V, 2001, Nr. 1–2.

10. Șerban Cioculescu, ***Patru sute de ani de la apariția Tetraevanghelului lui Coresi***, „Biserica Ortodoxă Română", Anul LXXIX, 1961, Nr. 1–2.

11. Pr. prof. Dr. Spiridon Cândea, ***Primul Liturghier românesc tipărit***, „Mitropolia Ardealului", Anul IV, 1959, Nr. 9–10.

MIHAI VLASIE

Fugind de noi înșine

Știu că nu ne convine să recunoaștem faptul că nu ne place să ne întâlnim cu noi înșine. Cunoscând acest lucru, marile religii, îndeosebi creștinismul, au în doctrină și ritual și mijlocirea întâlnirii omului cu sine însuși. Căci ce altceva este *taina spovedaniei*, decât întâlnirea ta cu tine în fața lui Dumnezeu, având ca martor preotul?

De ce fugim oare de noi înșine? Printre posibilele răspunsuri, am găsit unul în versurile lui **Labiș**. într-o viziune, în poiana unui codru, omul matur întâlnește *Copilul pur pe care altădată / Așa precum pe mine l-a chemat.* Copilul îl alungă pe cel în care devenise acum bărbat: *Ești rău străine. Lămurit eu nu știu, / Dar te-am văzut și-n vis și se făcea / Cum cineva pe oameni îi lovește – / Slugarnic tu râdeai în dreapta sa.* Bărbatul se răstește la copil: *Ascultă, deșănțat judecător / Găsește-ți altă victimă și spune-i / Acest vis sadic și amăgitor.* Dar mii de glasuri începură să strige: *Ascultă, tu, străinule de jos, / Ascultă-l pe copil! Ascultă-ascultă!* Apoi copilul dispare: *Prin codri mari îl caut răvășit / și-n vise îl mai caut în neștire.* Odată cu el, au dispărut și frumusețile firii ce puteau fi strânse în suflet, încât: *Dar pentru mine azi străini îs codrii / Sunt numai arbori, pietre, flori și hău, / Iar visele-ncărcate de coșmaruri / Nu-mi mai aduc curatul chip al său...*

(*Cărări și gânduri*, Editura Eminescu,
Editura Biserica Ortodoxă – Alexandria,
București, 2000, p. 82)

Preotul Gheorghe Tătucu

(1860–1943)

Între figurile de seamă care lasă urme de patriotism românesc în istorie care şi-au adus contribuţia la unitatea şi libertatea naţională, se numără şi unii din clericii ortodocşi români din Banat.

Perioada de la sfârşitul sec. al XIX-lea şi începutul sec. XX era firesc să aducă personalităţi care să lupte pentru o viaţă mai bună, pentru *libertate* şi *unitate naţională*.

Cauza românească în această perioadă istorică, cu multă nelinişte, revoltă şi război, în Banat, atunci sub stăpânire austro-ungară, era susţinută, în mare parte, de clerici ortodocşi-români. Între aceştia se numără şi **preotul Gheorghe Tătucu** din parohia ort. rom. **Iablaniţa**, dependentă de Episcopia Ort. Rom. a Caransebeşului.

Preotul Gheorghe Tătucu s-a născut în comuna **Iablaniţa** — jud. Caraş-Severin —, la data de 2 februarie 1860, ca fiu al preotului Gheorghe şi al soţiei sale, Elena.

După studiile primare în localitatea de naştere, urmează studiile liceale la HÖMEZÖVASARHELY, SEGHEDIN şi CARANSEBEŞ. Teologia a urmat-o la Caransebeş cu începere din 1879, după cum rezultă dintr-o însemnare păstrată în arhiva parohiei Iablaniţa.

S-a căsătorit cu *Constanţa*, născută Gaşpar, fiica preotului din CRICIOVA — jud. Timiş. Din păcate, nu a avut copii, el fiind ultimul descendent al unei valoroase familii grănicereşti, care a dat aproape 200 ani preoţi comunei Iablaniţa.

A fost preoţit în 1884 — slujind la Sf. Altar aproape 60 de ani. S-a pensionat de bătrâneţe în 1939 şi moare în 29 martie 1943. Înmormântarea a fost oficiată în 31 martie 1943 de un sobor de 15 preoţi în frunte cu protopopul Iosif Câmpianu din Orşova. Răspunsurile la slujba înmormântării au fost date de corul de copii al şcolii primare, sub dirijarea inspectorului şcolar Nicolae Domăşneanu.

Pentru bogata sa activitate bisericească şi ca luptător pentru unirea cea mare, a fost decorat cu *brâu roşu* şi *Răsplata muncii pentru Biserică cl. I-a şi a II-a* şi cu *Ordinul Ferdinand I* pentru merite în lupta pentru Unirea Ţărilor Române.

Activitatea preotului Gheorghe Tătucu fiind multiplă, prezentăm mai jos câteva materiale ce ilustrează prezenţa lui activă în compartimente diverse, privind Biserica strămoşească şi lupta pentru unitate naţională, cele mai multe publicate în periodicele *Foaia Diecezană, Drapelul, Calendarul Românului*, însemnări personale şi, în mod deosebit, cele ale Domnului ***Dumitru Terfaloagă*** — fost director de Bancă în Timişoara, pasionat cercetător pentru cunoaşterea trecutului satului natal (autor al *monografiei* apărute la Editura *Marineasa* din Timişoara, în anul 1997).

Începutul activităţii preotului Gheorghe Tătucu debutează cu numirea lui în **Iablaniţa**, în calitate de „CAPELAN", pe lângă tatăl său (Pr. Gheorghe Tătucu), apoi pe lângă unchiul său (Pr. Pavel Tătucu).

Activitatea pastoral-misionară a preotului Gheorghe Tătucu s-a desfăşurat pe multiple planuri:

a) Pe teren bisericesc

„La început — mărturiseşte preotul Tătucu — *am întâmpinat mari greutăţi, mai vârtos din partea unchiului meu, preotul Pavel Tătucu, care nu mă suferea să predic nici la biserică, nici la înmormântări. Plângându-mă personal apoi la Episcopie, referentul Adam mi-a zis să stau pe pace, să mă acomodez împrejurărilor şi să mă supun celor bătrâni, iar după moartea lor voi avea timp şi libertate a lucra nestânjenit în parohie".*

În continuare propriul său memoriu de activitate mai consemnează:

„Deşi numai «capelan», am stârpit aproape sărbătorile băbeşti, punând lucrători pe plată tocmai în aceste zile. Am înfiinţat un cor bisericesc, am terminat grilajul de fier de la curtea bisericii, am renovat turnul sfintei biserici, acoperindu-l cu aramă, am făcut podiumul pentru cor, pe care ulterior l-am mărit după preferinţe. Zidul avliei (curtea bisericii) l-am acoperit cu ţiglă primită gratuit de la neguţători, am cumpărat cu mare greutate, prin colectă, cele două clopote mai mici pe lângă cel mare, pus în timpul războiului mondial, după ce armata luase pe cele de aramă (4 bucăţi). Ambele cimitire le-am adus la ordine, punând porţi de fier, după ce în două rânduri au rupt porţile de scânduri.

În anul 1894 am spălat pictura bisericii etc., etc. În ce priveşte ordinaţiunile primite de la autorităţile mai înalte, le-am împlinit conştiincios."

Memoriul său consemnează pe teren bisericesc şi aceea că în cercul religios (pastoral) din Iablaniţa, a decis punerea de cruci noi, acolo unde lipsesc la mormintele preoţilor demult apuşi, menţionând că a intervenit la consiliul eparhial cu rugarea ca să dispună acest lucru pretutindenea, preoţii fiind părinţii sufleteşti ai credincioşilor.

Un lucru de mare valoare şi dovadă de dragoste desăvârşită faţă de parohia în care s-a născut şi a păstorit toată viaţa este acela că preotul Gheorghe Tătucu s-a gândit şi la preoţii care vor veni după el: *„Acum, la sfârşitul vieţii mele, am lăsat, respectiv am donat casa mea ca locuinţă pentru preoţii ortodocşi români de totdeauna"* (deci casă parohială), precizând că *„am făcut aceasta mai vârtos ca exemplu pentru atâta lume ce se scurge pe aici către Bozovici, Oraviţa, Reşiţa etc., după cum am văzut în pribegia mea prin vechiul Regat aproape pretutindenea".*

b) Pe tărâm şcolar

„Îndată după terminarea teologiei, făcându-se postul de învăţător vacant, l-am suplinit eu, timp de un an, iar mai târziu capelan fiind am funcţionat doi ani ca învăţător după învăţătorii cei vechi care trăiau în cea mai bună armonie cu preoţii. Mai târziu m-am înscris ca membru la «Reuniunea învăţătorilor confesionali» din dieceza noastră a Caransebeşului, luând parte la adunările ţinute în apropiere şi la adunări jubiliare din Reşiţa, Orşova, Băile Herculane. În Iablaniţa am consimţit, sprijinit şi contribuit întru toate ce priveşte şcoala ca: zidirea din nou, adăugirea unei săli mari pentru sală de învăţământ în care se ţineau concerte, teatru şi orice adunări mai mari etc."

c) Pe teren cultural

Preotul Gheorghe Tătucu menţionează:

„Înainte de război ca membru ordinar, iar după război ca membru pe viaţă al ASTREI, am luptat mereu pentru deşteptarea

⇨

şi luminarea poporului".

A fost abonat şi a făcut abonamente şi altora, pe lângă publicaţiile lunare de la *ASTRA*, şi la *Vocea Graniţei*, *Zorile* etc.

„Văzând conducerea ASTREI din Sibiu numărul mare al membrilor înscrişi, a delegat pe protoprezbiterul A. Ghidiu din Caransebeş pentru înfiinţarea şi constituirea «Agenturii şi Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român», alegând de preşedinte pe cumnatul meu Ioan Balaci; eu fiind mereu urmărit de unguri, am lucrat cu şcolarii adulţi, în calitate de catehet, contra maghiarizării, predând piese moralizatoare împotriva viciilor ce bântuiau în parohie".

Ca membru pe viaţă al ASTREI, preotul Gheorghe Tătucu, începând din 1896, ia parte la adunările din Lugoj, Băile Herculane şi alte oraşe. De asemenea a luat parte la inaugurarea Muzeului Naţional al ASTREI, împreună cu mari şi frumoase serbări în Sibiu, iar la Adunarea generală a ASTREI ţinută la Timişoara, fiind bolnav, n-a putut participa, dar a trimis obiecte pentru expoziţia etnografică. La cea din Lugoj a luat parte cu o grupă de jucători (dansatori) care au luat premiul II.

Însemnările din memoriu ne mai spun că preotul Gheorghe Tătucu a înfiinţat „Casa culturală", cu statute aprobate de autorităţile competente, pe care în timpul din urmă a încredinţat-o directorului şcolar Ioan Terfaloagă, spre mai departe conducere.

A luat parte la congresele „Societăţii Ortodoxe Naţionale a Femeilor Române" din Bucureşti, ca membru şi delegat al venerabilului Consiliu Eparhial şi al filialei Mehadia.

Asemenea, a luat parte la sfinţirea drapelului Societăţii muzicale române „Armonia" din Craiova.

În calitate de gazdă, în parohia Iablaniţa a primit „Societatea Tinerilor Studenţi Bănăţeni" de la facultăţile din Timişoara, cu care prilej au dat un concert foarte reuşit, spre bucuria locuitorilor din comună şi din jur. Pentru fondul studenţilor, pr. Gheorghe Tătucu a colectat şi predat o sumă de peste 3000 lei, pentru care i s-au adus elogii în Adunarea lor, ţinută mai târziu în Lugoj.

Pentru reclădirea mănăstirii MRĂCUNEA (lângă Orşova) a adunat şi predat peste 4.000 lei.

În continuare vom menţiona alte însemnări din memoriul preotului Gheorghe Tătucu:

„Am ajuns şi în cea mai veche biserică, DENSUŞ, comună mică lângă Sarmisegetuza, cu ocazia zborului făcut de mult regretatul Vlaicu, cu avionul său, ca să vedem locul unde este înmormântat cel mai mare general al împăratului Traian, cu numele LONGINUS. Aici, tocmai atunci săpaseră ungurii în mijlocul bisericii ca să afle osemintele lui, dar lucrul nu era terminat. Am intrat în altar, unde se afla preotul, şi i-am făcut unele observări, zicându-i între altele: «Ce caută crucifixul catolic pe altar?» Plecând apoi către Orăştie, m-a ajuns învăţatul DENSUŞIANU, membru al Academiei Române, şi mi-a zis: «Ai avut dreptate, părinte, cu observările ce le-ai făcut vărului meu, preotul din Densuş, Cheţeanu».

Ca membru în comitetul «Asociaţiei muzeului Nicolae Cena generalul», am contribuit cu mai multe obiecte, iar la Muzeul etnografic «Valea Almăjului» din Bozovici, jud. Caraş, am dat un topor din epoca de bronz, precum şi un calendar de perete pe 140 ani, cu litere cirilice, alcătuit de CIALMA — strejameşter de ştab din Bozovici. Tot acestui muzeu i-am mai dat şi câteva fotografii colectate de mine, şi anume: una a lui Vlad de Sălişte, ales deputat în Zorlenţ şi fost, pe acele vremuri, prefect în Lugoj, alta a protoprezbiterului Dr. Popovici, alta a episcopului Popasu şi una a lui Coriolan Brediceanu.

Muzeului Comunităţii de Avere i-am dat, la cerere, tabloul, respectiv fotografia mea, 10 tablouri istorice şi unul religios, precum şi o carte legată în pânză, «Războiul oriental», tipărită în Graz, cu fotografiile ofiţerilor căzuţi în 1877."

„Institutelor pedagogice din Caransebeş şi Arad am dat câte două bucăţi unelte de bronz, cu vechimea de 700 ani înainte de Hristos, precum şi două bucăţi la Bucureşti".

„Muzeului diecezan Caransebeş i-am dat o unealtă de bronz şi un topor din epoca de piatră, precum şi un steag de 100 de ani, din biserica comunei mele Iablaniţa, pictat de Achimescu, pictor din Caransebeş, dăruit sfintei noastre biserici de unchiul meu, Zaharia Tătucu. Domnului profesor Dimitrie Cioloca din Caransebeş i-am dat mai multe cărţi vechi de mare valoare istorică. Părintelui protopop maior Coriolan Buracu, confesorul Regimentului grăniceresc, asemenea şi mai multe. Marelui învăţat, mult-regretatului nostru savant Nicolae Iorga, martir naţional, câteva pentru persoana lui, iar Institutului de Istorie Universală din Bucureşti, o ladă cu 150 cărţi vechi şi noi, Bibliotecii Diecezane, 3 cărţi manuscripte scrise de protopopul Iacobescu din Mehadia, în limba sârbească şi legate frumos."

„În întreaga mea viaţă — spune pr. Gheorghe Tătucu — *am contribuit la toate listele ce mi-au venit în viaţă, cum se vede din chitanţe: Societatea culturală «Teatrul oraşului Tr. Severin» = 1.000 lei, Fondul Dr. Valeriu Branişte = 500 lei, Monumentul episcopului Popasu = 500 lei, Casa naţională română din Topleţ = 100 lei, zidirea Seminarului episcopesc din Caransebeş = 400 lei, Monumentul Unirii din faţa Palatului judeţean din Lugoj, Mănăstirea din Sâmbăta = 1.000 lei, Catedrala din Cluj = 500 lei etc."*

Cu ocazia concertului dat în Bucureşti de Corul Vidu din Lugoj, fiind ca „SENATOR" în Bucureşti, am colectat 14.050 lei.

Preotul Gheorghe Tătucu a mai fost gazdă, primind Corul Paulian „Doina" din Tr. Severin, precum şi societatea „Hora", tot din Tr. Severin, cu contribuţia şi intervenţia protopopului maior Coriolan Buracu, care pe atunci era directorul Palatului cultural din Tr. Severin.

„Am luat parte la dezvăluirea monumentului «Eftimie Murgu» din Bozovici, în 1929."

La marile serbări — dezvăluirea monumentului de la mormântul lui Avram Iancu din Ţebea, „Gorunul lui Horea" şi inaugurarea bibliotecii din casa lui Avram Iancu, renovată şi mărită —, precum şi la celelalte serbări măreţe de pe muntele Găina, la care au luat parte Regele Ferdinand I şi Patriarhul Miron Cristea, a participat şi preotul Gheorghe Tătucu.

„La invitaţia profesorului dr. Ienciu — spune Păr. Tătucu — *am luat parte şi eu la excursiile făcute cu tinerii teologi la Cernăuţi, apoi la Vălenii de Munte (Universitatea lui Iorga), unde cu greu am trecut în 1914, apoi am mers la Constanţa, de unde nu m-am mai întors până după războiul mondial 1919, în spetembrie".*

„În pribegia mea am ajuns în comuna Pantelimonul de Sus (Ulmentum — sub romani), unde savantul profesor Pârvan ridicase o casă pe cetatea Ulmentum şi unde descoperise multe lucruri istorice, aşezându-le în ordine. Aici am opintit şi eu, împreună cu el şi doi studenţi, la o piatră mare în care erau săpate un plug, snopi de grâu etc., ceea ce arăta ce se cultiva pe timpul acela."

„Tot în Dobrogea am avut fericirea să văd «Trofeul lui Traian», într-o comună de tătari, săracă şi mică, numită ADAMCLISI, precum şi forul cel mai înalt cu stâlpi de marmură."

Pr. vicar Dimitrie Grama

– VA URMA –

Timotei Popovici

IN MEMORIAM

Între numele bărbaţilor care prin meritele lor s-au înscris deopotrivă în analele ţării şi ale Bisericii, se reliefează cu litere aparte cei ce au cuprins în versul popular împletit cu unduirea cântecului simţămintele poporului român din mijlocul căruia au odrăslit.

Biserica bănăţeană a numărat cu mândrie în rândul unor astfel de rapsozi, preoţi şi dascăli iscusiţi ce au făcut ca altarul, amvonul şi strana să-şi împletească glăsuirea într-un multiplu ecou în mintea şi inima credincioşilor. Asemeni cristalelor ce răsfrâng lumina în minunate raze multicolore, unii ca aceştia au trecut strălucirea tezaurului moştenit prin însăşi sufletul lor spre a încânta şi înobila sufletele semenilor cu nenumărate producţii artistice.

Cinstirea lor reprezintă în acelaşi timp preţuirea unui valoros patrimoniu local făurit de-a lungul veacurilor.

Dintre aceia pentru care o astfel de lucrare a însemnat cu adevărat crez, a fost preotul, folcloristul şi compozitorul Timotei Popovici, proeminentă şi luminoasă figură de muzician român, care la început de veac XX s-a impus cu notorietate în cultura muzicală a timpului şi care alături de alţi muzicieni ca: Dima, Kiriac, Vidu, a adus o însemnată contribuţie la înjghebarea şi afirmarea şcolii corale româneşti.

Născut în satul Tincova, la 20 august 1870, întreaga sa muncă de om al cântecului, ce, după cuvântul Scripturii (Iacob V, 13) oglindeşte şi o inimă bună, a închinat-o poporului întreg.

Din partea tatălui, Dionisie Popovici, se trăgea dintr-o familie preoţească, iar din cea a mamei Elena, născută Trifun Achimescu, dintr-o familie de pictori.

Astfel, de mic încă, a avut prilejul să-şi cultive însuşirile ce-l vor face maestru respectat de mai târziu. Atras spre muzică de climatul prielnic al mişcării corale bănăţene şi iniţiat în tainele artei sonore la Institutul Pedagogic-Teologic din Caransebeş de către inimosul profesor Antoniu Sequens, Timotei Popovici studiază mai târziu,

alături de alţi bănăţeni, la Conservatorul de muzică şi declamaţiune din Iaşi, armonia şi dirijatul coral, având ca îndrumător pe reputatul compozitor Gavriil Muzicescu.

În îndelungata-i şi bogata-i activitate didactică şi artistică, desfăşurată pe durata a jumătate de secol ca profesor de muzică, dirijor de cor şi compozitor la Braşov şi apoi la Sibiu, a căutat să cultive rolul muzicii în formarea gustului pentru frumos şi a sentimentului patriotic în rândurile tinerei generaţii. Acesta i-a fost crezul artistic ce-l va călăuzi în toate domeniile sale de activitate: pedagogică, în cea de folclorist şi compozitor.

În anul 1924 nota pe o carte de cântece: „Cântarea este unul din cele mai puternice mijloace de educaţie, (ea) trebuie să aparţină acelui gen de muzică în care se reflectează puternic sufletul poporului. Acesta este cântecul popular, cea mai curată muzică naţională."

În anii clocotitori ai primului război mondial şi ai celor ce au urmat măreţul act al întregirii patriei, numele lui Timotei Popovici alături de al lui Dima şi Brediceanu, era bine cunoscut în cultura muzicală a ţării, cu deosebire în Transilvania, pe cuprinsul căreia erau răspândiţi numeroşi elevi ce l-au avut ca profesor de muzică la Braşov sau Sibiu.

Freamătul şi având acelor măreţe zile de împlinire a secularului vis naţional ce animau cu ardoare masele de cetăţeni, au trezit şi în sufletul compozitorului un vibrant ecou care l-a îndemnat să dea glas unor înaripate simţiri româneşti. Activitatea de compozitor ajunsă în plină maturitate artistică s-a concretizat atunci prin publicarea la Sibiu a numeroase cărţi de cântece. În anul 1910 a dat la iveală broşura *„Cântece naţionale"* la 2-3 voci egale, după care a urmat nu la mult timp *„Carte de cântece pentru şcolari"* la 1-2-3 voci. În anul 1924 a publicat poemul coral *„Regele munţilor"*, pentru cor mixt şi solişti, închinat memoriei lui Avram Iancu, lucrare orchestrată în 1940 de către ucenicul său, compozitorul Achim Stoica.

La toate acestea se adaugă crearea şi publicarea a altor numeroase piese corale, parte din ele prelucrări de melodii populare culese de autor, lucrări ce au cunoscut o largă circulaţie în mişcarea corală de amator. Latura esenţială a activităţii acestui vrednic şi cinstit înaintaş al muzicii noastre, este cea legată de procesul instructiv — educativ, prin cântecele scrise pentru elevii de şcoală, începând cu cei mici de la grădiniţele de copii. Valoroasa carte de cântece pentru şcolari (pe 1, 2, 3 şi chiar 4 voci) constituie şi pentru zilele de astăzi un model al geniului ce cu greu poate fi depăşit. Majoritatea acestor cântece care ani de-a rândul au fluturat pe buzele a sute şi mii de copii, tineri, şcolari şi adolescenţi, s-au distins printr-o deosebită frumuseţe artistică, prin accesibilitate şi cursivitate melodică.

Câţi din generaţia de *„învăţăcei"* ai acelor trecute vremi nu-şi amintesc cu duioşie de unele cântece ca: *„Moara, Vine, vine luna mai, Mi-e dor de munţii Caraiman, Eu mă duc codrul rămâne, Marşul lui Iancu"* şi alte multe, unele mai plăcute decât altele.

Opera muzicală a lui Timotei Popovici cuprinde şi numeroase lucrări corale bisericeşti.

Cunoscute sunt mai ales *Cântările Sfintei Liturghii, colindele şi cântecele*

de stea publicate sub titlul «*Florile Dalbe*». Frumoase reuşite a obţinut şi în compunerea şi prelucrarea de cântece şi piese corale pentru voci egale sau mixte, pe texte populare sau de preoţi români.

E suficient să amintim câteva din aceste lucrări care-şi păstrează şi azi viabilitatea. Citez *La oglindă* — pe versuri de Gheorghe Coşbuc, *Doina* — pe versuri de M. Eminescu, *Cântec de leagăn* şi *Toarce lele* — pe versuri populare şi multe altele.

Întreaga sa creaţie, a găsit totdeauna o bună primire în rândurile iubitorilor de muzică, fapt ce i-a confirmat mai mult valoarea.

Cântecele corale compuse şi publicate de Timotei Popovici alături de cele ale lui Vidu, Dima, Brediceanu, au cunoscut o circulaţie şi o arie de răspândire impresionantă, mai ales în Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş.

Timotei Popovici a rămas viu în sufletul celor ce l-au cunoscut, nu numai prin opera sa ci şi personalitatea lui morală.

Iată cum îl caracteriza unul din ucenicii săi apropiaţi, preotul, profesorul şi compozitorul Gheorghe Şoima:

„*Timotei Popovici domina chiar şi fizic, deşi bolnăvicios mai toată viaţa. Ca înălţime corporală îşi întrecea cu ceva, aproape toţi colegii. Avea mersul rar, întotdeauna solemn. Gestica? Foarte sobră, atât când dirija, cât şi în conversaţii şi la catedră. Privirea? O sinteză de dârzenie şi blândeţe. În anii puterii vârstei sale, Timotei Popovici părea o statuie vie. Cuvântul său transmitea forţă psihică pătrunzătoare. Vocea sa bas-baritonală dădea vorbirii o notă de distincţie şi de solemnitate permanentă. Articula cuvintele rar, aproape silabic. Când voia să sublinieze ceva, sau mai cu seamă să mustre, dubla toate consoanele, silabisind de-a dreptul. Avea o dicţie foarte bună. Niciodată, nimeni nu a fost nevoit să-l roage ca să repete o propoziţie sau un cuvânt. Atât oral cât şi în scris se exprima îndeosebi în propoziţii simple convingătoare. Forţa sa psihică avea intensitatea şi debitul energiei sale sufleteşti, inclusiv cea pedagogică şi artistică. Aceste însuşiri aveau să determine mai cu seamă dimensiunea moral creştină a lui Timotei Popovici.*"

Întreaga activitate educativă, didactică şi artistică desfăşurată de Timotei Popovici a purtat nota puternicului său caracter moral, luminat apoi prin primirea darului preoţiei.

Nu-i de mirare că a scris cântece religioase şi a prelucrat sau armonizat colinde. Dar chiar şi pentru cântecele laice destinate celor adulţi, alegea texte cu cel mai curat conţinut moral.

A ajutat băneşte pe elevii săraci, îndeosebi pe cei înzestraţi muzical. Apoi ajutoarele date atâtor oameni nevinovaţi din Sibiu. În zilele marilor sărbători bisericeşti, la locuinţa sa era un cvasi pelerinaj de oameni săraci. Nimeni nu ieşea cu mâna goală, deşi Timotei Popovici nu a avut niciodată o stare materială prea bună, tocmai pentru că a fost foarte darnic.

A iubit munca şi a preţuit-o cu toată sinceritatea, inclusiv munca fizică. Sfidând o psihologie greşită care a stăpânit mai ales în timpul dintre celor două războaie mondiale, Timotei Popovici nu se jena să repare singur lada în care avea să împacheteze o pianină, sau – uneori – să crape lemne pentru foc. Aceste munci le făcea şi-n văzul zecilor de colocatari şi a altor oameni ce treceau prin curte, exemplul foarte rar între intelectualii din acel timp. Mergea la cumpărături — adeseori — el singur. A fost un om atât de stimat şi de cunoscut, încât se spunea că pentru a-i scrie cineva dintr-o altă localitate, ar fi fost suficientă următoarea adresă: Timotei Sibiu, notează acelaşi ucenic preotul profesor Gheorghe Şoima.

Pilda strălucită a muncii lui a fost urmată şi continuă cu succes de harnici „*ucenici*", cum îi plăcea să-i numească. În acest sens cităm doar câteva nume: Gheorghe Şoima — fost urmaş la catedra din Sibiu, Nicolae Popovici — fost profesor de muzică la Braşov, Petru Severin — fost profesor de muzică la Turnu Severin, cunoscutul folclorist Ilarion Cocisiu, apoi Dumitru Eremia, Achim Stoica, Lia Popovici Delu, Cornel Arion, Ilie Micu, Marţian Negrea ş.a.

Râvna sa nu a fost întru nimic stăvilită de pensionarea în 1936.

Între faptele vrednice ce grăiesc despre aceasta e întemeierea Conservatorului de muzică din Sibiu, în 1946, care în sens de omagiu i-a purtat numele.

Slăbit de boală, se întoarce în Banatul iubit, la Lugoj în 1949. Cu conştiinţa slujitorului din Evanghelie, care şi-a înmulţit cu abnegaţie talanţii încredinţaţi, părintele Timotei Popovici a trecut la cele veşnice la vârsta patriarhală de 80 de ani, în ziua de 11 iulie 1950, lăsând în urmă-i un cânt nemuritor care-i va face şi pomenirea nepieritoare. Valoroasa moştenire ce ne-a lăsat-o se cere a fi reconsiderată şi valorificată, contribuind prin aceasta la îmbogăţirea tezaurului nostru cultural-artistic.

Ca un bun cunoscător al valorii de netăgăduit în istoria muzicii corale româneşti a lui Timotei Popovici, distinsul profesor doctorand Dumitru Jompan a iniţiat şi organizat **Festivalul corurilor pentru copii şi tineret *Timotei Popovici***, ajuns acum la a XIX-a ediţie. Distinsul profesor se ocupă în continuare de publicarea şi valorificarea întregii opere componistice a lui Timotei Popovici, motiv pentru care-i mulţumim şi-i rămânem profund recunoscători, mai ales că odată cu venirea domniei sale la *Catedra de muzică şi cor* a Seminarului Teologic din Caransebeş, pe frontispiciul corului seminariştilor a înscris numele lui Timotei Popovici.

Pentru întreaga slujire a Bisericii şi culturii noastre româneşti, se cuvine să-i aducem lui Timotei Popovici un modest prinos de recunoştinţă o dată cu întreaga preţuire şi cinstire pe care noi cei de azi i-o datorăm.

Pr. icon. Ioan Dumitraşcu

CÂND NU VOI MAI FI

În suflet să ţii lumina aprinsă
Mereu, fie noapte sau zi,
Să-mi fie amintirea făclie nestinsă
Când nu voi mai fi.

Din mine rămâne cenuşă şi vers,
Din lacrimi de foc, poezii...
Ia seama, Cuvântul să nu-mi fie şters
Când nu voi mai fi.

Iar eu voi veni la tine, odată
Plutind, pe aripi de vis
Şi-ţi voi vorbi într-o limbă ciudată
De înger ucis.

Sorin Olariu

PREOTUL CĂRTURAR *NICOLAE ROMAN* DIN BANATUL IUGOSLAV

— 101 ani de la naşterea sa —

Marele cărturar, scriitor, ziarist şi publicist, preotul NICOLAE ROMAN s-a născut la 5 august 1900 la Ritiševo-Râtişor (Iugoslavia), într-o familie de ţărani. Urmează *Şcoala Confesională* în satul natal. În anul şcolar 1918–1919 frecventează cursurile Liceului modern-real „*Coriolan Brediceanu*" din Lugoj, apoi ultimele clase gimnaziale le termină cu succes la Liceul „*Dragalina*" din Oraviţa. Se înscrie apoi la Facultatea de Drept din Timişoara, pe care o părăseşte din motive personale. Se căsătoreşte între timp cu *Maria Iencea* dia Kuštilj (Costeiul iugoslav).

Tânăr modest, aplecat cu înţelegere asupra lumii, adept al faptei izvodite dintr-o lungă cugetare, se hotărăşte să urmeze Academia Teologică din Caransebeş, pe care o absolvă în 1954. Tot în acest an este şi hirotonit **preot** pe seama parohiei Alibunar (Iugoslavia).

Încă din 1920 Nicolae Roman a debutat editorial cu volumul de versuri „PSALMII SUFLETULUI".

În acelaşi timp, ca elev la Lugoj şi Oraviţa, apoi ca student la Facultatea de Drept şi Teologie, având vocaţie literară, a colaborat la editarea mai multor ziare şi reviste, fiind chiar şi angajat direct în redacţia unora din ele. A fost director la „Zorile", „Ţara", „Ţărănimea", apoi secretar de redacţie la „Lumea Românească", „Timişeana", „Lupta", „Banatul Românesc", „Voinţa", redactor la „Valea Caraşului", „Dimineaţa", „Adevărul", preţios colaborator al revistelor şi ziarelor: „Foaia Diecezană", „Biserica Bănăţeană", „Candela", „Şcoala şi Familia" şi săptămânalul „Nădejdea" din Vârşeţ.

Tot în jurul anilor 20 îl cunoaşte pe Camil Petrescu, în trecerea sa de „trei primăveri" prin Banat, devenindu-i prieten şi coleg de redacţie.

Stagiul militar l-a făcut în armata Regatului Serbiei, la cavalerie, şi absolvă Şcoala militară de ofiţer în rezervă.

La sfârşitul anului 1938 se tipăreşte la Vârşeţ ziarul „Biruinţa" — foaie de loialitate şi conservatorism românesc, având ca redactori pe Silviu Miclea şi Vasile Bura. Director al ziarului a fost Nicolae Roman. Din lipsă de mijloace financiare, ziarul şi-a sistat apariţia în anul 1939.

Timp de aproape 15 ani, Nicolae Roman scrie la toate ziarele şi revistele amintite. A publicat apoi volumul de poezii „PĂMÂNT, OM, DUMNEZEU", dar însemnările lui şi caietele cu alte peste o sută de poezii n-au mai văzut lumina tiparului, fiind pierdute.

Dovedind mult patriotism, ca român, participă la toate protestele şi manifestările organizate de români pentru drepturi legitime.

În 1942 se înrolează ca voluntar în Armata Română, în *Regimentul 95 infanterie* de la Turnu-Severin, ajungând, cu acest prilej, pe frontul de răsărit. Datorită meritelor sale militare, a fost avansat la gradul de căpitan.

Pentru ideile sale politice, regimul *Broz Tito* din Iugoslavia i-a interzis revenirea în ţară. Aşa, în anul 1947 se refugiază în România, funcţionând ca preot în parohiile Birchiş, Sânpetru, Făget şi Zolt.

Nicolae Roman, în calitatea sa de preot, ca om cu înalte calităţi morale, a slujit Biserica şi credincioşii ortodocşi timp de 38 de ani, dintre care 13 ani la Alibunar (Iugoslavia), iar restul de 25 de ani în România.

Datorită împrejurărilor, soţia sa *Maria* a rămas în Iugoslavia, fără posibilitatea de a-şi contacta soţul, timp de 21 de ani.

În anul 1968, când relaţiile s-au mai normalizat între cele două ţări, preoteasa Maria intenţiona să-şi viziteze soţul în România. Copleşită însă de puternice emoţii sufleteşti, a încetat din viaţă în gara Vârşeţ.

La 25 noiembrie 1977 se stinge din viaţă, la Făget, şi preotul Nicolae Roman. O pierdere grea pentru poezia şi publicistica românească.

Cu câteva zile înainte de a trece pragul acestei lumi, pe patul de suferinţă fiind, mi-a mărturisit cu luciditate şi căldură, câteva idei ale crezului său artistic de o viaţă: „În poezie este peren nu efemerul, trecătorul, ci ceea ce este mai constant în viaţa unui popor, poetul atunci îndeplinind cu responsabilitate chemarea, când exprimă sentimente profund umane, care frământă întreaga comunitate. Poeţii tineri trebuie să se inspire din frumoasele modele populare, consemnate adânc şi nepieritor în spiritualitatea românească". Sunt îndemnurile unui om strâns legat de vatră, adânc mistuit de destinul poporului său.

Nicolae Roman era adeptul unei strădanii îndelungi asupra textului poetic. Creatorul nu trebuie să se declare niciodată mulţumit de opera sa. Poate şi datorită acestui sentiment acut al măsurii şi rigorii, poetul n-a publicat mai mult. Valorile culturii tradiţionale l-au inspirat pentru faptul că ele au reprezentat fapte exponenţiale ale specificului nostru naţional.

Din lucrările lui, cititorul a putut desprinde oglinda perenă şi originală a preocupării unui cărturar dăruit, convins că fapta lui, în expresiva ei eflorescenţă, se adresează timpului de azi, dar şi timpului de mâine.

Pr. DOINEL PUIU MĂRGINEANU

INSCRIPŢIE

În această cetate de piatră în care
Trăit-au strămoşii, cu înţelepţii şi vracii,
În Carpaţii, cu fruntea-n ceruri, alăturea,
Geţii şi Tracii,

Domnea o credinţă fără geneză,
Iubirea frăţească, dispreţul de moarte,
Căci fără de moarte erau.
Aceşti prometei ai istoriei
Purtau în războaiele lor capul de lup,
Semnul prevestitor al câinelui
Blând şi mult credincios.

La Apus, trăia un neam
De oameni hrăniţi de o lupoaică,
Oameni ai legii, ai zidirii, ai artei.
Dorul lor de mărire era consemnat
În tradiţii, în pergamente şi în fosile.
Astfel şi lupoaica, bunica câinelui
Cel credincios,
A ajuns pe meleagurile acestea frumoase
Învăţând de la Publius Ovidius Naso

Aş dori să cuprind în hexametri perfecţi
Taina cea mare
A întâlnirii celor doi.

Aşa s-a născut neamul acesta daco-roman,
Viteaz, fără teamă de moarte,
Iubitor de viaţă, de libertate, de frumos,
Neamul meu românesc.

Nicolae Roman,
Făget, 7 decembrie 1976

Remedii naturiste — IV

În articolele precedente (I–III) am prezentat valoarea sărurilor minerale şi a vitaminelor, în calitatea lor de biocatalizatori ai tuturor reacțiilor biochimice ce țin de activitatea metabolică a organismului uman, ca remedii naturiste în prevenirea şi, de ce nu, în tratarea unor stări de sănătate precare cu care ne confruntăm zi de zi.

Din discuțiile avute cu mulți dintre cititorii revistei *Foaia Diecezană*, care au consultat şi au apelat la aceste articole, au reieşit unele neajunsuri în ce priveşte modul de preparare şi de administrare a principiilor naturiste provenite din plante. De aceea, în articolul de față ne propunem să venim în ajutorul celor care fac unele confuzii privind această problemă. Astfel, de regulă, plantele medicinale pot fi folosite sub diferite forme precum: *ceaiuri, inhalații, cataplasme, clisme, băi de plante* etc. Cele mai simple forme, însă, de preparare a ceaiurilor medicinale, sunt ignorate sau confundate între ele; ne referim în special la INFUZARE, DECOCȚIE şi MACERARE, motiv pentru care precizăm următoarele:

INFUZAREA (obținerea infuziei) — se foloseşte la extragerea substanțelor active din produsele vegetale care conțin țesuturi fragile: flori, frunze, ierburi, iar în unele cazuri chiar şi rădăcini şi fructe ce conțin uleiuri volatile care prin fierbere se pierd. Infuzia se obține astfel: peste produsul mărunțit se toarnă apă clocotită, se acoperă vasul şi se menține astfel 15–30 minute, la cald. Se strecoară prin tifon sau strecurătoare cu sită fină, iar restul de plantă rămasă se poate stoarce şi se adaugă peste filtrat.

DECOCȚIA — se foloseşte la extracția substanțelor active din produse vegetale cu țesuturi lemnoase (tari): rădăcini, rizomi, scoarță, frunze coriacee (spre exemplu cele de eucalipt sau vâsc). Produsul vegetal mărunțit se tratează cu apă în clocot şi apoi se fierbe 5–15 minute sau se menține într-o baie de apă fierbinte 30 minute, după care se strecoară şi se completează, la cantitatea prescrisă, prin stoarcerea reziduului şi, dacă este cazul, spălarea acestuia cu apă fierbinte.

MACERAREA — se foloseşte la extragerea mucilagiilor din plante (rădăcină de nalbă, spanac, măcriş, urzică, semințe de in etc.). Peste produsul mărunțit se adaugă cantitatea de apă rece prescrisă de rețetă şi se menține aproximativ 30 de minute până la 4–5 ore (în cazul spanacului, măcrişului sau urzicilor), la temperatura camerei, agitând sau amestecând din timp în timp, cu o lingură de lemn sau plastic, de cel puțin 6 ori. Lichidul obținut prin macerare se lasă să se aşeze, apoi se strecoară. Reziduul se poate spăla cu apă rece şi decanta peste lichidul filtrat, până la obținerea cantității prescrise. Reziduul obținut de la spanac, urzică sau măcriş se poate prepara sub formă de salată, folosindu-se pentru înăcrire, obligatoriu, oțet de mere sau sare de lămâie.

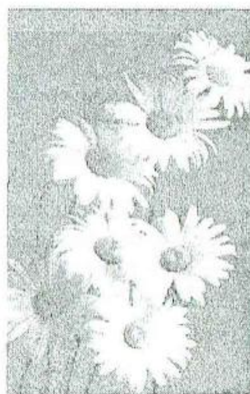
SPANACUL, URZICA şi PĂPĂDIA — plante miraculoase ale primăverii

Lor le revine rolul cel mai important în procesele de regenerare ale organismului.

Puține gospodine ştiu că SPANACUL folosit ca mâncare (tras în unt şi aromat cu usturoi) îşi lasă, însă, puterile lui miraculoase în sucul de extracție; de aceea, este recomandat primăvara, când planta este tânără şi plină de vitaine şi energie. Astfel, pentru macerarea a două mâini de frunze de spanac, tocate mărunt, se adaugă la acestea 200 ml apă. Se amestecă cu o lingură de lemn sau de plastic, astfel încât frunzele să lase cât mai mult suc. Se lasă la macerat 4–6 ore, la temperatura camerei, după care se strecoară. Sucul obținut se consumă imediat după filtrare, în timp ce frunzele rămase pot fi folosite la gătirea unor mâncăruri sau salate.

Sucul se bea pe stomacul gol, de preferință dimineața. Este recomandat ca întăritor în regimul alimentar al copiilor, bătrânilor şi convalescenților. Ca remediu naturist, este indicat în depresii fizice şi nervoase, pancreatită cronică, cancer, scorbut, rahitism, anemie, demineralizare, astm bronşic, diabet zaharat, cardiopatie ischemică, arterite, palpitații şi osteoscleroză.

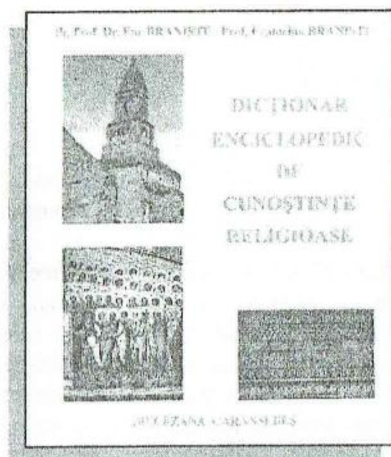
Antipatică prin „muşcăturile" ei, URZICA e plină de daruri naturiste când e vorba să vindece sau să aline dureri. Frăgezimea ei de primăvară îi dă calitatea de a fi transformată cu uşurință în suc. Sucul de urzică se obține identic cu cel de spanac, dar are calități cu totul miraculoase; el vindecă o sumedenie de afecțiuni, cum ar fi: anemia, hemoragiile, diabetul zaharat etc. Se recomandă a se consuma 200 ml de suc în 2–3 reprize, de preferință dimineața şi seara, timp de 3 săptămâni. Sucul de urzică face minuni, mai ales în cazul bolilor de rinichi, vezică, prostată, căi urinare, recomandându-se circa 500–1000 ml pe zi, dimineața, pe stomacul gol.

Galbenă ca aurul şi parfumată ca mierea, PĂPĂDIA e prima floare care anunță sosirea primăverii. În contrast cu aspectul ei floral, nici nu-ți vine să crezi că are în ea atâta venin amar, în care, de altfel, constă forța ei miraculoasă de a curăța sângele nostru. Este planta de la care se folosesc aproape toate părțile ei; înainte de înflorire pot fi folosite tijele îmbobocite sau frunzele proaspete, care se consumă în momentul culegerii, fără a mai fi preparate. Se recomandă câte 6 tije pe zi, câte 2 înaintea meselor principale, prin simpla mestecare şi apoi înghițire. Idem se procedează cu frunzele, folosind 50 g pe zi. De reținut că cel puțin un sfert de oră de la administrarea păpădiei nu se consumă nici un fel de aliment. O cură durează 14 zile în cazul unor boli cronice: diabet, cancer, psoriazis; la nevoie, cura se prelungeşte mai multe luni.

Obligatoriu, părțile de plantă — spanac, urzică, păpădie —, înainte de folosire, vor fi bine spălate sub jet de apă.

Profesori biologi
Eugenia Mocanu şi *Ioan Tocuț*

În **Editura Episcopiei Caransebeşului** a apărut lucrarea „*DICȚIONAR ENCICLOPEDIC DE CUNOŞTINȚE RELIGIOASE*", a erudiților PR. PROF. DR. ENE BRANIŞTE şi PROF. ECATERINA BRANIŞTE. Lucrarea prezintă noțiuni, cunoştințe şi explicații religioase într-un mod accesibil tuturor categoriilor de credincioşi.

Volumul are 560 de pagini, foile broşate, copertă cartonată, este realizat în condiții grafice deosebite, prezentând astfel toate calitățile necesare unui dicționar. În prezent, prețul de achiziție, redus la minim, este **100.000 lei** pentru un exemplar.

Eventualele comenzi se pot trimite pe adresa:
Episcopia Caransebeşului, Str. Mihai Viteazu nr. 11, 1650 — Caransebeş, jud. Caraş-Severin.

Un cuvânt de înțelepciune ne atrage atenția că „*nu există mormânt atât de adânc până la care să nu ajungă recunoştința noastră.*"

Parcurgând paginile acestui inedit *Dicționar* sau având-l la îndemână ca util şi necesar instrument de lucru, în calitate de cititori suntem determinați să cultivăm față de autori un curat sentiment de recunoştință şi să consimțim cu pietate, aidoma lui T. Arghezi: „*Carte frumoasă, cinste cui te-a scris*". [...]

... aş dori să adaug, ca un ucenic al magistrului Branişte, că dânsul avea şi practica, atât la catedră, cât şi la Sf. Altar sau la masa de scris, un cult al *meticulozității* şi *minuțiozității*. Între metoda de cercetare şi trăirea liturgică interioară, între prelegerea academică şi conversația cotidiană cu aproapele, simțeai că există legături tainice iar întâlnirile cu el îți confereau un confort lăuntric deosebit.

Cultul minuțiozității se simțea în vastul lui travaliu de cercetare şi întreaga sa operă liturgică îl recomandă ca pe un teolog erudit, cu o largă receptare europeană. Studiile sale teologice, traducerile, recenziile, predicile, vasta muncă de diortositor al cărților de cult din Biserica noastră vin în sprijinul acestei afirmații.

Preocuparea pentru meticulozitate completează cele afirmate mai sus. Aceasta explică întregul mecanism în virtutea căruia a inițiat şi realizat până la prematura sa trecere la cele veşnice (+1984) *Dicționarul* de față.

Aşa cum remarca şi distinsa lui soție, părintele Branişte nu trecea indiferent, prin itinerariile de lectură sau de cercetare, pe lângă termeni, noțiuni, concepte sau elemente, care în lumina unor explicații docte, puteau, într-o perspectivă aparte, să devină componentele unui *Dicționar enciclopedic de cunoştințe religioase*. Este doar una din genezele lucrării de față. Iar dacă precizăm că fişarea *Dicționarului* s-a realizat în mare măsură în anii ateismului triumfalist, valoarea acestui demers este cu atât mai mare. [...]

PRINOS DE RECUNOŞTINȚĂ
✠ Laurențiu,
Episcopul Caransebeşului

[...]

Religia ocupă un loc neînsemnat în cultura generală a omului de azi, iar cuvintele care denumesc concepte şi realități spirituale sunt puțin cunoscute sau greşit înțelese. Este rezultatul secularizării societății moderne, iar în unele țări europene, al politicii antireligioase desfăşurate sistematic, timp de multe decenii, de guverne totalitare care îşi făcuseră din ateism trista reputație a unei filosofii progresiste. Înlăturarea religiei din învățământul public a avut ca scop o educație exclusiv laică, îndreptată spre valorile materiale, credința fiind înfățişată ca un impediment în dobândirea lor, sursă de obscurantism şi factor retrograd în aspirațiile spre civilizație şi cultură. [...]

Dacă acestea sunt consecințele ignoranței religioase pentru oameni în general, cu cât mai dăunătoare este aceasta pentru creştinul care vrea să-şi trăiască drept şi deplin credința. Aceasta presupune cunoaşterea învățăturii Mântuitorului şi a tâlcuirilor ei de către Sfinții Părinți, participarea la Sfintele Taine ale Bisericii, o cugetare creştină şi păzirea normelor de viețuire creştină, care formează împreună acel corp de concepte şi termeni stăpânit imperfect — cum spuneam mai sus — de omul contemporan. [...]

Iată de ce trebuie să ne bucure apariția acestui *Dicționar enciclopedic de cunoştințe religioase*. Conceput inițial ca un vocabular de terminologie liturgică de marele specialist al acestui domeniu, regretatul Pr. Prof. Univ. Ene Branişte de la Facultatea de Teologie din Bucureşti, manuscrisul nu a fost definitivat de cărturarul prematur trecut la cele veşnice. Cum, şi după ce criterii a fost amplificat şi dus la bun sfârşit dicționarul, aflăm din introducerea doamnei profesoare Ecaterina Branişte, trecută la cele veşnice în 1999. Soția şi colaboratoarea părintelui, care participase la redactarea lucrării încă din prima fază, îi cunoştea concepția, metoda, izvoarele şi a dat forma ultimă manuscrisului. [...]

CUVÂNT ÎNAINTE — ***Virgil Cândea,***
Membru al Academiei Române

Maria Ivăniş-Frenţiu
Limba română şi limbajul rugăciunii
Editura ANASTASIA, Bucureşti, 2001

Aşa cum îndreptăţit menţionează în prefaţa sa Î.P.S. Nicolae al Banatului şi cum însăşi autoarea concede, cartea se află destul de singulară în lingvistica românească. Iată, avem încă atâtea de recuperat (nemaiamintind — şi aici — de câte avem de reparat...); de bună seamă, încă nici nu sesizăm toate golurile în devenirea noastră, care se vor umple la vremurile potrivite.

Introducerea autoarei, profesiune de credinţă în cel mai deplin, mai adecvat sens al cuvântului, prezintă dramatismul de conştiinţă colectivă a românilor, al cărui efect de suferinţă se află şi în limbă/limbaj (căci şi limba noastră suferă, dată fiind acţiunea îndelungată a factorilor diabolici, ateizanţi, iată, de mai bine de jumătate de veac). Câteva idei de aici s-ar putea dezvolta independent, unele aserţiuni conturând esenţe de aforism. *„Cuvintele oamenilor trebuie să reflecte cuvintele Fiului lui Dumnezeu"* — se arată în capitolul introductiv (p. 23). *„În măsura în care omul se înstrăinează de Dumnezeu, în aceeaşi măsură limba îl urmează."* Şi iarăşi: *„... procesul de înstrăinare a omului de Dumnezeu se manifestă în separarea cuvântului oamenilor de cuvântul lui Dumnezeu"* (p. 39).

În continuare, substanţa profesionistă a cărţii schimbă cu folos direcţiile de observare a acestei minunate funcţii a limbii, de la etimologii, istorie naţională, limba cronicilor şi cea „a străzii". Argumente şi fapte puse în serviciul unei pertinente demonstraţii a acestei însuşiri pe care prea uşor suntem dispuşi s-o trecem cu vederea. Pe alocuri răzbate însă uşor pregnant tonul autoconsolator, obişnuit la români de multe decenii, în dorinţa de a compensa (eventual arzând etape) varii rămâneri în urmă — obiective cele mai multe, dar şi subiective — în contextul european; acesta, devenit nu de azi, de ieri, complex psihologic de grup social.

[N.B. Încă de pe vremea lui Conu' Iancu, „... nu voi să ştiu de Europa d-tale...", o legitimă tendinţă de integrare îi făcea pe ai noştri să-şi piardă prematur răbdarea (altă deficienţă naţională) şi să considere „strugurii prea acri". Evoluţia mai tragică a occidentalilor în două milenii de creştinism decât a noastră nu trebuie nici să-i dezumanizeze / diabolizeze pe ei în ochii noştri (am întâlnit cel puţin un caz în anii recenţi), nici să ne dea motive de infatuare autarhică; avem şi noi... păcatele noastre, ni le-om lua în seamă cu ajutorul lui Dumnezeu, chiar dacă am schimba unele suferinţe cu altele. Fiind ei mai civilizaţi materialmente, va să-i avem în vedere în privinţa celor spirituale, să ne apropiem de ei creştineşte. Oricum, trebuie să ne actualizăm concepţia, căci nu mai suntem supuşi imperiilor, ci eventual doar nouă înşine. I.e., atenţie, ortodoxie nu înseamnă panslavism şi nici fatalism obligatoriu, iar aici e un mare pericol al prezentului.]

Cartea, în ansamblu, se citeşte literalmente ca un roman sau ca o epopee (nu este ea, de fapt, pe lângă profesionalismul de exegeză, şi un imn „patriei noastre, limba română" slujind o liturghie perpetuă întru slăvirea Creatorului?). Stilul folosit/izbândit vădeşte un condei mai îndelung exersat decât prezintă aparenţele (probabil, s-ar zice, sertarul Mariei Ivăniş-Frenţiu e plin de-acum...). Un discret ton festiv (nu festivist) îi stă bine, îi conferă însuşiri de lectură de sărbătoare, ceea ce se şi cade unui text având permanent în obiectiv cuvintele rugăciunii drept reper, în toate temele problematicii abordate. Iar pe alocuri se întrezăreşte inspiraţia, adică autoarea are o autentică vocaţie a demersului ei, dincolo de aspectele strict de specialitate. Va mai avea, cu ajutorul Celui de Sus, ce face cu ea.

Poate că n-ar fi stricat, într-o ordine întrucâtva paralelă sferei stricte a limbajului rugăciunii, abordarea critică a unor tradiţii populare, cel puţin unele din ele neavând numai aspecte pozitive şi având actualmente rolul deja încheiat. Efortul de obiectivare ar lua poate din suflul compoziţiei, însă ar folosi conştiinţei lectorului; căci scopul inclusiv moralizator-educativ al lucrării nu poate fi nici contestat, nici evitat. Iar subiectul, astfel, devine vast...

În pasajul relaţiei cu natura, cu animalele — iarăşi oarecum paralel discursului principal — mi-ar fi fost dragă observaţia că măgarul are cruce pe spate (vizibilă mai ales la exemplarele sure), căci l-a purtat pe Mântuitorul şi pe Maica Sa, în cel puţin două episoade biblice. Este imposibil ca poporul să nu fi observat asta, dar măgarul, unul dintre cele mai înţelepte animale, este pe nedrept conotat peiorativ la noi.

Iar babilonia nu are ea loc în spirit, chiar dacă nu în limbă? Câte dialoguri ale surzilor, fiecare având în vedere un gând propriu, adesea ascuns, nu au loc azi la noi? Duplicitatea atât de endemică nu este o formă de a goli de sens „limba vechilor cazanii", iar „limbajul de lemn" nu este una din culmile ei de „perfecţionare"? Problema e şi în cuget, nu doar în simţiri... Toată lumea răcneşte, dialogul e în suferinţă la români şi spunea N. Steinhardt, în „Jurnalul" său, că cel/cea care răcneşte în loc de a vorbi este în mod evident aflat/ă sub patronajul diavolului (în Ed. Dacia, 1991, p. 193).

Ar mai fi de dorit menţionarea la capitolul consacrat cuvântului expresiile „om de cuvânt", „care nu se joacă cu cuvintele", „care nu iese din cuvântul/vorba cuiva" etc., vizând atitudini atât de deficitare la noi în prezent. Şi, desigur, tematica este inepuizabilă.

Încă prea puţin abordată în tot ce se scrie la noi este drama limbajului vorbit de zi cu zi, în ultimă instanţă al străzii. El denotă multiple suferinţe ale cugetului, stări deficitare ale mentalului colectiv, căci răcnetele şi înjurăturile supraabundente înlocuiesc *comunicarea* între oameni (căreia îi este destinată vorbirea) cu întreţinerea unei stări de *violenţă* şi de *urâţenie* (care de la cel rău se alimentează). *„Cuvântul omenesc îndepărtat de Cuvântul vieţii nu mai are de unde să-şi ia lumina"* — citim în cap. VII (p. 248). *„Întunericul din cuvinte este întunericul din sufletul omenesc"*. Mânuitorii cuvintelor şi ai conştiinţelor au mult a se strădui, pentru ca societatea românească să-şi regăsească *potenţialul de comunicare* autentică, *cuminţenia* şi *sinceritatea* convieţuirii în şi cu Limba Română. *„Cuvântul tău poate deveni piatră de poticnire pentru unii sau cale de salvare pentru alţii"* — precizează autoarea (p. 249). Dar redresarea stării grave de decădere a limbajului comun cade în sarcina mai multor agenţi de influenţă ai societăţii româneşti în ansamblu, nu în ultimul rând celor social-politici.

În privinţa citatelor din carte, dacă scrierile lui M. Vulcănescu, ale părintelui prof. D. Stăniloae sau N. Steinhardt sunt mai uşor de amplasat în timp, cele din M. Eliade, în schimb, sunt mai greu de încadrat şi este important lucrul acesta, dată fiind evoluţia spectaculoasă atât a biografiei, cât şi a concepţiilor marelui învăţat. Ca atare, referirea bibliografică la reeditări recente din opera lui, pe alocuri încă controversată azi, nu este îndeajuns de ilustrativă — ocazional, deci, este utilă menţionarea epocii în care au fost scrise pasajele citate.

Iar faptul că se adresează unui public mai larg decât, poate, s-a avut în vedere iniţial face eventual utile un glosar de nume proprii (inclusiv autori actuali) şi unul de termeni. Ar fi de sperat o difuzare eficientă a cărţii, precum şi ediţii revăzute şi adăugite. Că doar or (re)dobândi românii şi gustul lecturii şi respectul — în mai multe înţelesuri — faţă de cele grăite!

Să fie într-un ceas bun!

Anton Georgescu
Reşiţa, martie 2001

DIN VIAŢA EPARHIEI

✢ În data de **2 aprilie**, în cadrul ***Zilei Jandarmeriei***, care şi-a serbat 150 de ani de la înfiinţare, *Comandamentul de Jandarmi al judeţului Caraş-Severin* a ridicat un monument în cinstea eroului jandarm Constantin Taban, care s-a sfinţit de către Prea Sfinţia Sa Dr. Laurenţiu Streza, Episcopul Caransebeşului. Cu această ocazie s-a sfinţit şi locul viitoarei capele ce va răspunde nevoilor spirituale ale jandarmilor cărăşeni.

✢ **Sfintele Paşti** din anul 2001 s-au desfăşurat la Caransebeş după următorul program:

— **ora 0**: *Slujba Învierii* la amplasamentul noii catedrale, de unde, împreună cu credincioşii catolici, s-a mers, cântând *„Hristos a înviat!"*, până la catedrala *„Sf. Gheorghe"*, unde credincioşii ortodocşi au continuat slujba cu săvârşirea Sfintei Liturghii pascale.

— **ora 11**: S-a săvârşit *Vecernia Paştilor* (slujba celei de-a doua Învieri), unde s-a citit Evanghelia în mai multe limbi, prin aceasta arătându-se universalitatea Învierii.

Recepţia organizată de Episcopia Caransebeşului cu ocazia Sfintelor Paşti (ora 16) s-a bucurat de prezenţa oficialităţilor locale judeţene şi din Caransebeş, a preoţilor şi a altor personalităţi ale eparhiei.

✢ În organizarea Episcopiei Ortodoxe Române a Caransebeşului, a Seminarului Teologic din Caransebeş şi a Casei de Cultură *„George Suru"* din Caransebeş, **sâmbătă, 12 mai a.c.**, s-a desfăşurat în Sala festivă a seminarului **a XIX-a ediţie** a **Festivalului coral pentru copii şi tineret *„Timotei Popovici"***. Manifestarea s-a bucurat de participarea următoarelor coruri: *Carmina Tenera* al Palatului Copiilor din Bucureşti, Corul Liceului pedagogic din Timişoara, Corul Şcolii generale nr. 1 Oraviţa, Corul Bisericii ortodoxe din Petroşniţa, Corul *„Antoniu Sequens"* al Casei de Cultură din Caransebeş şi Corul *„Timotei Popovici"* al Seminarului Teologic *„Ioan Popasu"* din Caransebeş. La finalul manifestării s-au adus mulţumiri şi au fost omagiaţi iniţiatorii acestui festival, distinsa familie a profesorilor Lia şi Dumitru Jompan.

✢ Corul *„Timotei Popovici"* al Seminarului Teologic din Caransebeş, împreună cu corala *„Carmina Tenera"* de la Palatul Copiilor din Bucureşti, au susţinut duminică, **13 mai**, în biserica parohiei Oraviţa Montană, un scurt concert de cântece religioase, eveniment urmat de un concert mai de amploare, care a avut loc la Teatrul *„Mihai Eminescu"* din Oraviţa.

✢ Duminică, **20 mai**, la Caransebeş, s-a târnosit (sfinţit) o nouă biserică, cu hramul *„Sf. Împăraţi Constantin şi Elena"*. Slujba a fost oficiată de către Prea Sfinţia Sa Dr. Laurenţiu Streza, Episcopul Caransebeşului, în prezenţa a numeroşi preoţi şi credincioşi, precum şi a autorităţilor locale. *Biserica de lemn,* cum a intrat în limbajul caransebeşenilor, a fost ridicată de Episcopia Caransebeşului, stilul de construcţie fiind apropiat de cel al bisericilor de lemn din Maramureş. Destinaţia acestui lăcaş este aceea de a sluji nevoilor tinerilor şi a persoanelor cuprinse în programul de asistenţă socială al eparhiei.

✢ De *Praznicul Înălţării Domnului*, anul acesta s-a sărbătorit primul hram al ***Schitului „Poiana Mărului"***. Aşezat într-o zonă pitorească, în staţiunea Poiana Mărului, schitul a adunat la serbarea lui oameni din multe zone ale ţării. Cu purtarea de grijă a P.S. Laurenţiu, Episcopul Caransebeşului şi osteneala P.C. Ierom. Dimitrie Bica, stareţul schitului, se va ridica aici o mănăstire cu hramul „Înălţarea Domnului".

ACTUALITATEA CREŞTINĂ

✢ Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la propunerea Î.P.S. Bartolomeu al Clujului, în şedinţa din **19 februarie 2001**, a amendat o hotărâre de sinod anterioară privitoare la ***procedura alegerii Episcopilor-Vicari şi Arhiereilor-Vicari***, hotărându-se următoarele:

• Pe viitor, Chiriarhul care, potrivit cerinţelor locale, va voi a propune un candidat pentru ocuparea postului de Episcop-Vicar sau de Arhiereu-Vicar, să se îngrijească a pregăti din vreme persoana corespunzătoare care întruneşte condiţiile canonice şi statutare bisericeşti spre a fi recomandat să obţină aprobarea Sfântului Sinod pentru a fi luat în evidenţă drept candidat la arhierie.

• În cazul în care propunerea Chiriarhului respectiv este acceptată, prin aclamaţie, de Sfântul Sinod, candidatul poate desfăşura, pe o perioadă de doi ani, activităţi în posturi de răspundere în cuprinsul eparhiei, sub ascultarea Chiriarhului care l-a recomandat. De asemenea, candidatul poate participa, cu recomandarea Chiriarhului, la lucrările Sinodului Mitropolitan şi ale Sfântului Sinod — atât în plen, cât şi în comisii —, elaborând şi prezentând, la solicitarea acestora, referate pe probleme date în studiu.

• Dacă, la capătul celor doi ani, Chiriarhul locului îşi menţine opţiunea, iar Sfântul Sinod o validează prin vot secret, candidatul poate fi ridicat la treapta arhieriei, devenind membru al Sfântului Sinod.

• Dacă, în decursul celor doi ani se produce o schimbare în conducerea eparhiei, noul Chiriarh are dreptul de a menţine sau nu opţiunea predecesorului său.

• De la această procedură este exceptat candidatul care, prin slujire preoţească şi duhovnicească, prin studii şi activitate didactică sau publicistică în domeniul Teologiei, prin aptitudini administrative şi gospodăreşti evidente, se bucură de o notorietate, menită să-i confere, de la bun început, sufragiile Sfântului Sinod. Alegerea acestuia se face tot prin vot secret.

✢ În şedinţa Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din **februarie 2001**, prin hotărârea cu nr. 348, s-a stabilit ca în prima *Conferinţă preoţească* semestrială din primăvara anului 2001, clerul B.O.R. să trateze tema: ***„Administraţia parohială în raport cu diferitele legi, hotărâri şi ordonanţe guvernamentale care se referă la Biserică"***. Planul conferinţei a fost structurat pe trei capitole, după cum urmează:

Introducere — *Scurt istoric al relaţiilor dintre Biserică şi Stat în România.*

Cap. I — Administraţia parohială din perspectiva Dreptului Canonic

— Ce reprezintă administraţia parohială;

— Importanţa administraţiei parohiale în conlucrarea cu forurile bisericeşti şi de stat.

Cap. II — Biserica şi Statul

— Legislaţia statului în sprijinul Bisericii Ortodoxe;

— Impactul diverselor legi ale statului asupra administraţiei parohiale (Legea contabilităţii, Legea salarizării («a subvenţiilor»), Legea nr. 103/1992, precum şi alte legi care fac referire la Biserică.

Cap. III — Situaţii concrete în practica administrativă a parohiilor.

— Realizări în administraţia parohială;

— Neajunsuri constatate din nerespectarea legilor promovate de stat.

Concluzii.

Graficul conferinţelor din Episcopia Caransebeşului se poate regăsi în ***Agenda Prea Sfinţitului Dr. Laurenţiu Streza.***

✢ **La 1 aprilie 2001** a avut loc în catedrala mitropolitană din Timişoara cere-

monia hirotonirii întru *episcop* a Prea Sfinției Sale Dr. ***Daniil Stoenescu***, cu titulatura de *Partoșanul* și având sarcina de administrator al Episcopiei Ortodoxe Române din Iugoslavia, cu reședința la Vârșeț.

✣ Între **17–22 aprilie** s-a desfășurat la Strasbourg ***Întâlnirea Ecumenică Europeană*** ce a dezbătut tema: *„Iată Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului"* (Matei 28, 20).

✣ În ciuda numeroaselor obstacole, în **4 mai** a.c., Papa Ioan Paul al II-lea a vizitat *Grecia*. Este prima vizită a unui papă în Grecia, după 1291 de ani. Mitropolitul Chrysostomos Zaphiris de Peristerion a declarat după vizita Papei: „Ca primă vizită a capului Bisericii Romano-Catolice și a Vaticanului, a fost un eveniment pozitiv, dar deși Papa a deschis anumite ferestre în relațiile dintre Bisericile noastre, a închis altele prin tăcerea sa — în special posibilitățile de continuare a dialogului teologic". După Grecia, în **6 mai**, Papa a vizitat *Damascul* (Siria), unde a intrat în moscheea Umayyad însoțit de Muftiahmed Kuftaro al Siriei, nerostind însă nici o rugăciune. Astfel, a devenit primul pontif roman care a intrat într-o moschee.

✣ Între **6** și **10 mai**, în organizarea *Patriarhiei Române* și a *Grupului de coordonare pentru educația creștină din Europa* de pe lângă *Consiliul Mondial al Bisericilor*, Palatul Patriarhiei din București și Casa de cultură din orașul Bușteni au găzduit seminarul internațional cu tema ***„Metode în educația religioasă pentru diferite grupe de vârstă"***. La acest simpozion au participat profesori de religie și studenți, cu preponderență din țările Europei Centrale și Răsăritene.

✣ În data de **31 mai a.c., orele 9^{00}**, în organizarea *Sectorului „Biserica și Societatea" al Patriarhiei Române*, a avut loc un seminar cu tema ***„Asistența și protecția copilului infectat cu HIV/SIDA"***, în cadrul căruia specialiști din domeniul medical și al asistenței sociale au prezentat aspecte legate de evoluția bolnavului infectat, caracteristicile și nevoile lui specifice, precum și dificultățile cu care se confruntă familiile acestei categorii de copii. Au fost prezenți preoți ce deservesc spitale în care funcționează și secție HIV/SIDA. Cunoscând aceste lucruri, preotul de spital va putea asigura o pastorație adecvată copilului infectat cu HIV/SIDA și familiei lui. Din Eparhia Caransebeșului a fost delegat pentru participare Pr. Luca Popovici de la Spitalul Municipal Caransebeș.

PELERINAJ DUHOVNICESC

✣ Laborator al sfințeniei, *Muntele Athos* a influențat întreaga viață creștină, asemenea unui crin pustnicesc, prin sfințenia atâtor generații de cuvioși părinți și asceți, prin smerită cugetare, înțelepciune și sfințenie a vieții lor, în cele aproape unsprezece veacuri de viață duhovnicească organizată în Sfântul Munte.

Viețuirea monahală atonită, inegalabilă în Ortodoxie, vine să aducă în fața lumii moderne contopirea între sfințenie și spiritualitate, între lumina cea neapropiată a Sfintei Treimi și lăuntrica existență omenească, spre a demonstra că nimic nu poate exista fără de Dumnezeu.

Călcând pe urmele asceților atoniți, în perioada 26 aprilie – 4 mai a.c., o delegație a Episcopiei Caransebeșului a vizitat Grecia și Sfântul Munte Athos. Din delegație au făcut parte Prea Sfinția Sa Dr. Laurențiu Streza, Episcopul Caransebeșului, P.C. Pr. drd. Constantin Bertea, consilier eparhial, P.C. Arhim. Visarion Joantă, exarhul mănăstirilor, P.C. Pr. Dr. Vasile Petrica, protopopul Reșiței, P.C. Pr. Sava Ovidiu, inspector cu probleme sociale, P.C. Pr. Zaharia Pereș, inspector cu asistența religioasă, P.C. Sincel Hristofor Bucur, Starețul Mănăstirii „Piatra Scrisă", P.C. Pr. Teodor Coste, parohul Catedralei episcopale și D-l Vasile Dunca, student în anul al IV-lea La Facultatea de Teologie din Sibiu. Vizita a fost făcută la invitația câtorva dintre mănăstirile din Muntele Athos și a Asociației religioase „Lidia", care prin misiunea lor și prin schimburile de experiență doresc să întărească legăturile între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Greciei.

Delegația a ajuns în 26 aprilie la *Tesalonic*, a vizitat biserica „Sf. Grigorie Palama", după care a poposit la Asociația „Lidia".

A doua zi a avut loc întâlnirea dintre delegația română și Părintele Teofil, duhovnicul asociației. În convorbirile avute s-au convenit detaliile colaborării între Episcopia Caransebeșului și Asociația „Lidia", ținând cont că în două rânduri, Episcopia Caransebeșului a avut reprezentare în cadrul misiunilor organizate în Grecia, misiuni prin care s-a învățat meșteșugul tiparului și care au arătat rolul pe care un post de radio și de televiziune, a căror propovăduire este creștină, îl poate avea în societate. În continuare, delegația a vizitat Mănăstirea „Icoanei Luminoase", ctitorită în 1453 de către Sf. Gherman al Ierusalimului, apoi a poposit în locul unde Sf. Apostol Pavel a întâlnit-o pe prima creștină din Europa — *Lidia*. Următorul obiectiv al vizitei a fost orașul *Filipi* cu vechiul amfiteatru, piața romană, castrul și biserica mare (ridicată pe ruinele unor vechi temple păgâne).

Intrarea în Muntele Athos s-a făcut sâmbătă, 28 aprilie, prima mănăstire vizitată fiind *„Sf. Ap. Andrei"*. A urmat *Kareia*, capitala Sf. Munte, și biserica *Protaton*, construită în anul 960, unde se află icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului numită „Cuvine-se cu adevărat".

Vizita s-a continuat cu Mănăstirea *Cutlumuș*, zidită de către domnitorii români, care actualmente este grecească. Apoi s-a vizitat Chilia *Burazeri* și Mănăstirea georgiană *Iviron*. Aici se află icoana Maicii Domnului numită „Portărița", mâna Sf. Vasile cel Mare și capul Sf. Grigorie de Nyssa. Următoarea mănăstire a fost *Marea Lavră*, aici aflându-se moaștele întregi ale Sf. Atanasie al Atonului. Biserica are 17 paraclise și schituri.

Ziua s-a încheiat la Schitul românesc *Prodromul*, unde Părintele stareț Petroniu a primit delegația, cu proverbiala ospitalitate românească. Aici s-au oficiat slujbele rânduite, iar Prea Sfinția Sa a oficiat Sfânta Liturghie (Duminica Mironosițelor), rostind și un cuvânt de învățătură. După slujbă, delegația a plecat de la schitul românesc — nu fără o strângere de inimă — și s-a îndreptat spre Mănăstirea *Karacalu*, refăcută de Petru Rareș și Domnița Ruxandra, apoi la Mănăstirea *Filoteu* și Mănăstirea *Stavronichita*, ctitorită în secolul al X-lea, Schitul *Sfântul Ilie* și Mănăstirea *Pantocrator*. Aici se află icoana Maicii Domnului *Gherontisa*, în mărime naturală, ferecată în aur și argint, Maica Domnului fiind

considerată egumena mănăstirii. Seara s-a ajuns la Mănăstirea *Vatoped*, unde Părintele stareţ Efrem, împreună cu întreaga obşte şi cu toţi pelerinii din mănăstire, a ieşit întru întâmpinarea Prea Sfinţitului Laurenţiu, făcându-i cu adevărat o primire arhierească. Părintele stareţ a cuvântat de bun venit oaspeţilor, dăruindu-le o icoană ferecată. Prea Sfinţia Sa a adus un cuvânt de mulţumire şi a dăruit părintelui stareţ o icoană pictată pe lemn. Această mănăstire are icoane făcătoare de minuni, moaşte, bibliotecă (în care se află unele din cele mai vechi manuscrise), muzeu şi spital monahal. Aici vieţuiesc şi 12 călugări români.

În 30 aprilie, tot la Mănăstirea *Vatoped*, a avut loc o întâlnire cu Gheron Iosif cel Mic, care a vorbit despre poporul român şi încercările prin care acesta a trecut. După vizita la Vatoped a urmat Mănăstirea *Xenofont*, atestată documentar din 998. Seara s-a ajuns la Chilia românească *Colciu*, unde vieţuiesc 8 monahi români, avându-l ca stareţ pe ***Părintele Dionisie*** (92 de ani), un om sfânt al zilelor noastre, recunoscut ca mare duhovnic în întreg Muntele Athos. Cuvintele Sfinţiei Sale, desprinse parcă din filele Patericului, au adus mângâiere sufletească celor prezenţi. Prea Sfinţia Sa a slujit aici Sfânta Liturghie (1 mai).

Vizita a continuat la Mănăstirea *Simonos Petra*, întâlnirea cu monahii de acolo fiind una deosebită, datorită faptului că aceştia l-au cunoscut pe Părintele Cleopa, pe care-l consideră un mare duhovnic. La subsolul mănăstirii se află o modernă bibliotecă, dispusă în trei nivele săpate în stâncă, unde se află prima ediţie a Filocaliei, pregătită de Sf. Nicodim Aghioritul.

Următoarea Mănăstire a fost *Xiropotamu,* unde s-a oficiat Slujba Vecerniei şi unde delegaţia română a înnoptat. A doua zi, dimineaţa, după Sfânta Liturghie, s-a plecat spre Mănăstirea *Rusikon*, populată de călugări ruşi. Înainte de Revoluţia bolşevică din octombrie 1917, în mănăstire se aflau peste 2.000 de monahi, numărul lor scăzând datorită opreliştilor impuse de statul comunist sovietic. Aici se păstrează cel mai mare număr de moaşte, iar biserica mare, construită la etajul V al clădirii, este una din cele mai mari biserici construite în stil baroc, în secolul al XVIII-lea. Mănăstirea are 9 biserici şi deţine cel mai mare clopot din Balcani (14 tone). După vizita la Rusikon (2 mai), delegaţia se întoarce la *Uranopolis*, apoi la Asociaţia religioasă *Lidia*, unde înnoptează. Urmează vizitarea *Tesalonicului* şi a bisericii *„Sf. M.M. Dimitrie Izvorâtorul de mir"*. În 4 mai are loc întoarcerea în ţară.

Rămânând cu impresia că Sfântul Munte a fost şi este păstrător al tradiţiei cenobitice şi rămâne un izvor de reală valoare pentru întreaga Ortodoxie şi lume, se poate demonstra că, dincolo de noi, experienţa trăirii cu Hristos poate deveni o realitate chiar în lumea modernă, predispusă spre secularizare şi rănită de dulcea săgeată a liberalismului şi a globalizării.

(a consemnat *Pr. drd. Constantin Bertea, consilier economic*)

AGENDA P.S. LAURENŢIU STREZA

APRILIE – MAI 2001

Duminică, 1 aprilie

Prea Sfinţia Sa, alături de membrii Sinodului mitropolitan — Î.P.S. Nicolae, mitropolitul Banatului; P.S. Timotei, episcopul Aradului; P.S. Sofronie, episcopul Gyulei şi P.S. Lucian Lugojanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei — slujeşte Sfânta Liturghie la care are loc hirotonia întru arhiereu a *P.S. Daniil Stoenescu*, cu titlul de *episcop vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei*, având în administrare Episcopia Ortodoxă Română din Iugoslavia.

Luni, 2 aprilie

La Comandamentul Jandarmeriei din Reşiţa, sfinţeşte monumentul închinat lui Constantin Taban, erou al jandarmeriei cărăşene, şi sfinţeşte locul unde urmează să se construiască o capelă pentru nevoile religioase ale jandarmilor.

Joi, 5 aprilie

În Sala de festivităţi a Seminarului Teologic din Caransebeş, Prea Sfinţia Sa se întâlneşte cu tinerii din anii terminali ai liceelor din Caransebeş. Tema pe marginea căreia s-au purtat discuţii a fost: ***Hristos în viaţa noastră.***

Întâlnirea a fost organizată de *Societatea Femeilor Ortodoxe din Caransebeş,* condusă de d-na ing. Rodica Popescu.

Vineri, 6 aprilie

Invitat de Marius Chibuş, participă la o emisiune la Radio Oraviţa.

Sâmbătă, 7 aprilie

Ora 12: La pomenirea celor cinci ani de la trecerea în veşnicie a episcopului Emilian Birdaş, oficiază Slujba Parastasului la catedrala episcopală din Caransebeş.

— Înregistrează, la televiziunea locală *Eurosat,* o emisiune despre liturgica Săptămânii Patimilor.

Duminică, 8 aprilie

— Slujeşte Sfânta Liturghie la catedrala Episcopală din Caransebeş şi hirotoneşte întru preot, pe seama Mănăstirii *„Adormirea Maicii Domnului"* din Teiuş-Caransebeş, pe Ierodiaconul Nicolae Gogotă.

— Înregistrează, pentru *Radio „Semenicul" Reşiţa,* cuvinte de folos pentru Săptămâna Patimilor.

— Vizită canonică la Mănăstirea Vasiova-Bocşa. Este însoţit de P.C. Pr. drd. Constantin Bertea, consilierul economic al Episcopiei de Caransebeş.

Joi, 12 aprilie *(Săptămâna Mare)*

Slujeşte la Catedrala episcopală din Caransebeş la *Denia celor 12 Evanghelii.*

Vineri, 13 aprilie *(Săptămâna Mare)*

Oficiază slujba Prohodului Domnului la Catedrala episcopală din Caransebeş.

Duminică, 15 aprilie *(Sfintele Paşti)*

— ora 0: La amplasamentul noii catedrale, săvârşeşte Slujba Învierii, continuată de Liturghia de Paşti din Catedrala Caransebeşului;

— ora 11: Slujba Vecerniei de Paști (*A doua Înviere*);
— ora 16: Primește invitații la recepția de Paști organizată de Episcopia Caransebeșului;

Luni, 16 aprilie ***(Sfintele Paști)***
Slujește Sfânta Liturghie în parohia Bocșa Montană, Protopopiatul Reșița. A fost însoțit de P.C. Pr. Vasile Petrica, protopopul Reșiței.

Marți, 17 aprilie ***(Sfintele Paști)***
Oficiază Sfânta Liturghie în parohia Balta Sărată — Caransebeș. A fost însoțit de P.C. Pr. Dimitrie Grama, vicarul administrativ al Episcopiei Caransebeșului.

Vineri, 20 aprilie ***(Izvorul Tămăduirii)***
Slujește Sfânta Liturghie la Mănăstirea Bocșa-Vasiova. Este însoțit de P.C. Arhim. Visarion Joantă, exarhul mănăstirilor și de P.C. Pr. Constantin Bertea, consilier economic.

Duminică, 22 aprilie ***(Duminica Tomii)***
Oficiază Sfânta Liturghie în Parohia Reșița Govândari II, apoi deschide *Festivalul de muzică corală religioasă* din Reșița.

Luni, 23 aprilie ***(Sf. M. Mc. Gheorghe)***
Cu ocazia serbării hramului Catedralei episcopale din Caransebeș, prea Sfinția Sa slujește aici Sfânta Liturghie Arhierească.

Joi, 26 aprilie – Vineri, 4 mai
Însoțit de un grup de preoți din Eparhia Caransebeșului a întreprins un pelerinaj în Grecia și Muntele Athos.

Duminică, 6 mai
Oficiază Sfânta Liturghie la Catedrala episcopală din Caransebeș.

Marți, 8 mai ***(Sf. Apostol și Evanghelist Ioan)***
Slujește, cu ocazia hramului Mănăstirii Prislop (Hunedoara), Sfânta Liturghie alături de Prea Sfințitul TIMOTEI Seviciu, episcopul Aradului și Prea Sfințitul DANIIL Partoșanul, episcop vicar al Mitropoliei Banatului și administrator al Episcopiei Ortodoxe Române din Iugoslavia.

Joi, 10 mai
Participă la deschiderea festivă a *Seminarului internațional Didactica*, organizat de Primăria orașului Caransebeș.

Sâmbătă, 12 mai
Slujește Sfânta Liturghie în catedrala mitropolitană din Craiova, alături de Î.P.S. Teofan Savu, mitropolitul Olteniei, P.S. Gherasim Cristea, episcopul Râmnicului, P.S. Irineu Slătineanul, episcop-vicar al Episcopiei Râmnicului, P.S. Justin Sigheteanul, episcop-vicar al Episcopiei Maramureșului și P.S. Visarion Rășinăreanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. Liturghia a fost urmată de Slujba Parastasului oficiată în memoria mitropolitului Nestor al Olteniei, trecut la cele veșnice cu un an în urmă, la care a participat și P.S. Damaschin Coravu, episcopul Sloboziei și Călărașilor.
— Participă, ca președinte de onoare al juriului, la *Festivalul coral pentru copii și tineret „Timotei Popovici"*, ediția a XIX-a, ținut în Sala festivă a Seminarului Teologic din Caransebeș.

Duminică, 13 mai
Prea Sfinția Sa oficiază Sfânta Liturghie în bi7serica parohiei Caransebeș IV-VI (cartierul Nord), după care sfințește piatra de temelie a viitoarei biserici ce se va construi în zona Țarinei.

Duminică, 20 mai
Oficiază sfințirea bisericii cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena" din Caransebeș și slujește Sfânta Liturghie în fruntea unui sobor de preoți și diaconi, între care: membrii Permanenței Eparhiale, părinții protopopi din eparhie, precum și numeroși preoți din împrejurimile Caransebeșului. A fost hirotonit întru diacon studentul în anul III la Facutatea de Teologie-Istorie din Caransebeș, Alin Coman, care va deservi biserica nou sfințită.

Luni, 21 mai ***(Sf. Împărați Constantin și Elena)***
Slujește Sfânta Liturghie în Parohia Cornereva, Protopopiatul Băile Herculane, la biserica *„Sf. Împărați Constantin și Elena"*. A fost însoțit de P.C. Pr. Nicolae Pereș, protopop de Băile Herculane.

Marți, 22 mai
Participă și prezidează conferința preoțească din Protopopiatul Băile Herculane.

Miercuri, 23 mai
Prea Sfinția Sa prezidează conferința preoțească din Protopopiatul Reșița.
— ora 13: Participă la lansarea „Dicționarului enciclopedic de cunoștințe religioase" a prof. dr. Ene Braniște și prof. Ecaterina Braniște, la Muzeul de artă veche bisericească din Reșița.
— ora 16: Conferențiază la Sala Casei de cultură din Reșița despre însemnătatea Muntelui Athos.
— ora 18: Sfințește noul sediu al postului *Radio Reșița*.
La toate aceste manifestări a fost însoțit de P.C. Pr. dr. Vasile Petrica, protopopul Reșiței.

Joi, 24 mai ***(Înălțarea Domnului)***
Prea Sfinția Sa oficiază Sfânta Liturghie la Schitului Poiana Mărului, cu ocazia hramului. Hirotonește întru preot pe P.C. Diacon Coman Alin, pe seama bisericii de lemn din Caransebeș și pe tânărul Popescu Dorel întru diacon. A fost însoțit de P.C. Arhim. Visarion Joantă, exarhul mănăstirilor și de P.C. Pr. Constantin Bertea, consilier economic al Episcopiei de Caransebeș.

Vineri, 25 mai
Prea Sfinția Sa participă la Simpozionul științific prilejuit de aniversarea a 10 ani de la înființarea Facultății de Teologie Ortodoxă din Oradea, unde susține comunicarea cu tema: „Unitatea tainelor de inițiere în cadrul rânduielilor baptismale ortodoxe".

Sâmbătă, 26 mai
La Sala Teatrului din Baia Mare participă la lansarea volumului omagial închinat Prea Sfințitului Justinian Chira, episcopul Maramureșului, la împlinirea vârstei de 80 de ani.

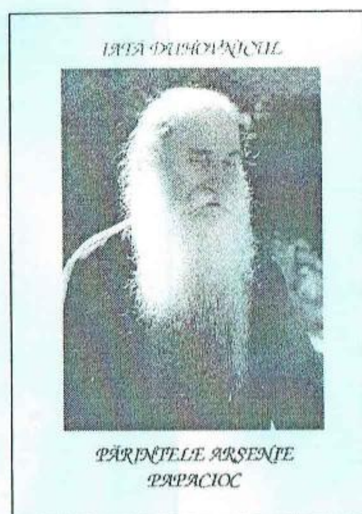
Duminică, 27 mai
Slujește Sfânta Liturghie la Catedrala episcopală din Baia Mare alături de Î.P.S. Bartolomeu, arhiepiscopul Clujului, P.S. Justinian, episcopul Maramureșului, P.S. Ioan, episcopul Oradiei, P.S. Visarion Rășinăreanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului și P.S. Justin Sigheteanul, episcop-vicar al Episcopiei Maramureșului.

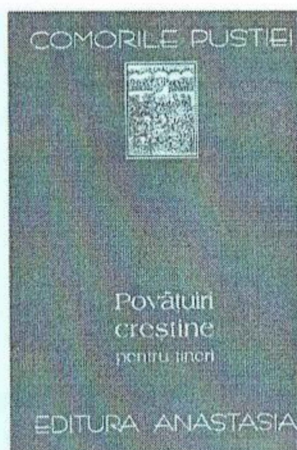
Marți, 29 mai
Participă la conferința preoțească din Protopopiatul Caransebeș.

Joi, 31 mai
În Protopopiatul Oravița prezidează conferința preoțească semestrială.

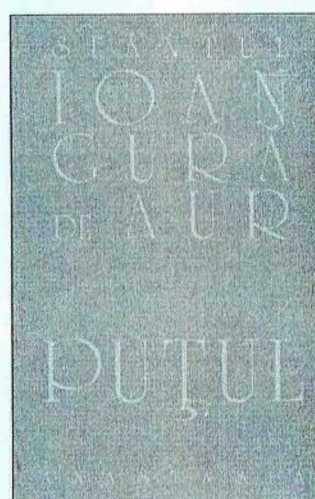
(a consemnat ***Daniel Aron Alic***,
secretar eparhial)

Librăria Diecezană — *BUCURII EDITORIALE*

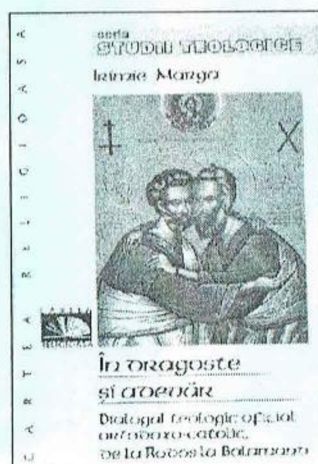

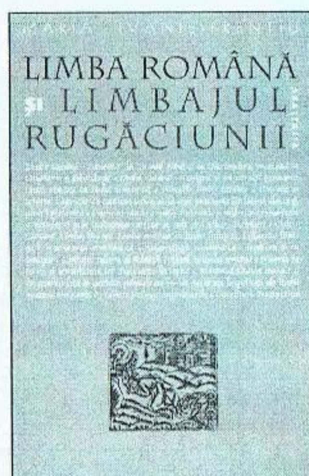

Ὁ ἍΓΙΟΣ ΙΩ
Ὁ ΘΕΟΛΟΓΟΣ
ΕΝ ΑΡΧΗ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΝ
ΠΑΝΤΑ ΔΙ ΑΥΤΟΥ
ΕΓΕΝΕΤΟ ΚΑΙ
ΧΩΡΙΣ ΑΥΤΟΥ Ε-
ΓΕΝΕΤΟ ΟΥΔΕ ΕΝ
Ο ΓΕΓΟΝΕΝ
ΕΝ ΑΡΧΗ
ΗΝ Ο ΛΟΓΟΣ Κ
Ο ΛΟΓΟΣ ΗΝ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΝ
ΚΑΙ ΘΣ ΗΝ
Ο ΛΟΓΟΣ
ΟΥΤΟΣ ΗΝ
Ι.Μ. Εὐαγγελισμός
Πάτμος